

BIJLAGE III.

Geannoteerde bibliografie over de Katholieke Volkspartij in de jaren 1966 - 1968, inclusief het ontstaan van de PPR

Samengesteld door C.C. de Beer

Voor literatuur over de Werkgroep Christen-Radicalen en andere aanvulling, zie: Bijlage XIV van het Jaarboek 1976, 'Geannoteerde bibliografie over de Anti-Revolutionaire Partij in de jaren 1966 - 1968, inclusief de Christen-Radicalen, de Groep van Achttien en de samenwerking met CHU en KVP'.

Aalberse, P.J.M. Opening (van de vijfde studiedag van de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-Democraten)

In: Politiek, 22(1968), p. 173-174

In zijn functie van fungerend voorzitter van de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-Democraten opent Aalberse de vijfde studiedag van deze delegatie, bestaande uit KVP-, CHU- en ARP-ers. Hij stelt uitdrukkelijk dat deze studiedag geen gevolg is van de besprekingen die sinds een jaar plaats vinden tussen delegaties van de drie partijen, beter bekend als de Groep van Achttien. De studiedag is gewijd aan de 'mogelijkheden en grenzen van Nederlands buitenlands beleid'.

Aarden, J. Gelijkgezinden vooral bij anti-revolutionairen, socialisten en democraten '66; rede op oprichtingscongres PPR

In: Radikalenkrant, 1968, no.2, p.1

Aarden staat in zijn rede vooral stil bij de gezindheid jegens de groep-Aarden in de Tweede Kamer. Hij constateert vooral bij de fracties van PvdA, D'66, ARP en PSP gelijkgezindheid. Ten aanzien van de fracties van CHU, KVP en VVD kan hij dat niet zeggen.

Actieve vredespolitiek; nota samengesteld door een KVP-commissie onder voorzitterschap T. Mathon. Den Haag, 1967

De nota is een uitwerking van de paragrafen over het internationale beleid in het verkiezingsprogramma en het ontwerp-werkprogramma 1967-1971 van de KVP.

Adres aan het KVP-Partijbestuur en de KVP-Partijraad van de KVP-Radicalen, augustus 1967

In: Hoekstra, D.J. Katholieke Volkspartij en KVP-Radicalen, p. 52-55; in Partijvernieuwing? (Amsterdam, 1967), p. 133-134; in: Radicalen, documentatie nr. 2, p. 6-7

Veertien KVP-Radicalen richten zich in dit Adres (d.d. 14 augustus volgens Hoekstra, d.d. 28 augustus volgens Partijvernieuwing?) tot het partijbestuur en de partijraad om te bewerkstelligen dat op de partijraadsvergadering in Arnhem 'besluiten worden genomen die het vertrouwen in de democratie zullen herstellen (...)'. Het Adres kreeg veel publiciteit en werd gezien als een duidelijke vorm van rebellie. Enkele van de ondertekenaars: J.M. Aarden, P. Bogaers, H. van Doorn, E. Jurgens, R. Lubbers, J. Mommersteeg en D. Meuwissen.

Albering, L.(A.) H. De gemeenteraadsverkiezingen 1966

In: Politiek, 20(1966), p. 105-108

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen volgde het spoor van de Statenverkiezingen, aldus Albering: de Boerenpartij profiteerde opnieuw van de ontevredenheid die blijkbaar in Nederland heerst. Wie de BP precies steunen, kan echter nog steeds niet worden vastgesteld. Vast staat wel dat de nieuw gekozen BP-raadsleden weinig zullen kunnen bijdragen tot een constructieve gemeentepolitiek.

Albering, L.A.H. Kamerverkiezingen 1967

In: Politiek, 21(1967), p. 33-39

Albering gaat in op de hoofdrol die de televisie dit keer bij de verkiezingen heeft gespeeld; op het voortreffelijk optreden van KVP-fractievoorzitter Schmelzer op de tv en natuurlijk op de verkiezingsuitslag: ronduit slecht voor de KVP en de PvdA. Ontevredenheid over het bestaande partijstelsel, vooral bij de jongeren, de aansporing van katholieke intellectuelen op een niet-confessionele partij te stemmen en de nasleep van de Nacht van Schmelzer waren volgens Albering de belangrijkste oorzaken van het verlies van de KVP. Dit ernstige verlies zal de KVP-leiding noodzaken zich te bezinnen op haar beleid voor de komende jaren, waarin ongetwijfeld het Structuurrapport een belangrijke rol kan vervullen.

Albering, L.A.H. De motie en de Nacht van Schmelzer

In: Politiek, 20(1966), p. 221-224

Albering licht de gebeurtenissen in de 'Nacht van Schmelzer' toe. De motie was het gevolg van drie vragen van de kant van de KVP-fractie, die door de regering slechts zeer ten dele werden beantwoord. Alleen op het punt van de loonpolitiek kwam van het kabinet een duidelijk antwoord. Nadat de KVP-fractie zich opnieuw had beraden, kwam Schmelzer met een verklaring en de motie, die werd aangenomen met 75 tegen 62 stemmen. Daarop kwamen de beschuldigingen los. De meest onbehoorlijke beschuldiging was dat de KVP gezwicht zou zijn voor de bezwaren van werkgevers-kant. De praktijk van de KVP is echter altijd gericht geweest op het dienen van het algemeen belang, waarbij de tegenstrijdige belangen tegen elkaar werden afgewogen.

Albering, L.A.H. De verkiezingen voor de Provinciale Staten

In: Politiek, 20(1966), p. 33-43

De uitslag van de Statenverkiezingen was volgens Albering vooral een verrassing, omdat de opiniepeilingen een geheel ander beeld te zien gaven. De achteruitgang van de PvdA en de KVP is volgens hem deels te wijten aan de afkeuring van het regeringsbeleid. De grote winst van de Boerenpartij is vooral te danken aan het optreden van Koekoek.

Ammerlaan, R. Het verschijnsel Schmelzer; uit het dagboek van een politieke teckel. Leiden, 1973

In deze biografie van Schmelzer wordt ruimschoots aandacht besteed aan de periode van zijn fractievoorzitterschap, het kabinet-Marijnen en de rol van Schmelzer tijdens dat kabinet, de val van het kabinet, Schmelzers benoeming tot informateur, de formatie van het kabinet-Cals etc. Het tiende hoofdstuk is geheel gewijd aan de Nacht van Schmelzer, die volgens Ammerlaan, het begin vormt van de latere breuk met de KVP-Radicalen.

Andriessen, F.H.J.J. De volkshuisvesting in de Nederlandse politiek

In: Politiek, 22(1968), p. 245-251

Ingaande op het volkshuisvestings- en woningbouwbeleid zoals dat het afgelopen jaar door het kabinet-De Jong is gevoerd, meent Andriessen te kunnen concluderen dat de algemene indruk positief kan zijn, hetgeen meer is dan menigeen in 1967 meende te mogen verwachten. Andriessen licht de houding van de KVP ten aanzien van een aantal van de genomen maatregelen (o.a. woningsubsidiëring en huurverhoging) toe.

Automatische correctie van het progressie-effect in de tarieven loon- en inkomstenbelasting bij geldontwaarding; rapport KVP. Den Haag, 1966

Het rapport beveelt aan elk jaar op 1 juli via de prijsindex een correctie vast te stellen en deze in januari in de loon- en inkomstenbelasting te verwerken. De progressielijn is, aldus de samenstellers van het rapport, te steil en dient te worden gewijzigd.

Baeten, A.M.I.H. Ontwerp Omroepwet

In: Politiek, 20(1966), p. 110-113

Baeten geeft een globale indruk van het wetsontwerp aangaande de Omroep. Het wetsontwerp is een zgn. 'raamwet' waarbinnen het geheel aan omroepwerkzaamheden in Nederland wordt geregeld. Gekozen is voor de samensmelting van de radio- en tv.-organisaties in één overkoepelend lichaam, de NOS. Noch tegen het systeem van raamwet, noch tegen de voorgestelde NOS heeft Baeten bezwaar. Wel is hij van mening dat de nadere uitwerking van de wet aan de lagere wetgevers of aan de

organisaties zelf moet worden overgelaten. Met zorg moet worden vermeden dat de omroep een terrein van te intensieve overheidsbemoediging wordt.

Bakker, C.P.A. De eigen woning als object van bezitsvorming

In: Politiek, 20(1966), p. 21-25

Het is, aldus de schrijver, niet juist als men denkt dat het eigen woningbezit een typisch na-oorlogs verschijnsel is, als uitvloeisel van de woningnood ontstaan. Ook voor de oorlog was het eigen woningbezit populair, vooral op het platteland. Bakker geeft in zijn artikel een overzicht van de na-oorlogse ontwikkelingen op dit gebied en concludeert dat er iets gedaan moet worden om het eigen woningbezit te bevorderen.

Beckers, F.G.J.M. Het Democratisch Centrum Nederland; documentatie van een streven naar partijvernieuwing. Rotterdam, 1972

Het grootste deel van deze doctoraalscriptie, later uitgegeven door het DCN, wordt in beslag genomen door de beschrijving van het DCN van 1966 tot 1971. Dit (derde) hoofdstuk wordt voorafgegaan door een meer algemene inleiding over partijvernieuwing, christelijke politiek en christelijke democratie en de voorgeschiedenis van het ontstaan van het DCN. De publicatie van het Structuurrapport van de KVP en de reacties van de kant van de PvdA daarop vormden de directe aanleiding tot de oprichting van het DCN. Het DCN verlangt van de KVP discussie over de grondslag en het streeft naar 'reële vernieuwing van het politieke bestel in democratische geest'. De partijraad van de KVP van december 1967 te Arnhem betekende de erkenning van het DCN als stroming binnen de KVP.

Beeld van 1966; poging tot inzicht en uitzicht; uitgave Centrum voor Staatkundige Vorming, no. 141. Den Haag, 1967

Dit boekje is de neerslag van een gespreksdag over 'voor de staatkundige ontwikkeling belangrijke gebeurtenissen in 1966'. Aan deze gespreksdag namen o.a. deel Aarden, Cals, Van der Grinten, Thurlings en Jeukens. Als meest kenmerkende voor de staatkundige ontwikkelingen in 1966 werd in de gespreksgroep 'een drift tot democratisering, vergezeld van pogingen tot herijking van het gezag' gezien. In het partij-politieke leven speelde zich vooral onvrede en vermindering van vertrouwen af. Opvallend vond men de zucht naar polarisatie, niet alleen in verkiezingstijd. Ten aanzien van de KVP pleitte men voor 'bestendige politieke samenwerking', hetgeen een vaste keus van regeringspartner inhield en uiteindelijk de mogelijkheid tot herstructurering van het bestaande partijstelsel.

Berg, J.Th.J. van den. Een omstreden boek over een omstreden politicus (over Ammerlaans 'Het verschijnsel Schmelzer')

In: Politiek Perspectief, 2(1973), juli/aug., p. 10-16

Het boek van Ammerlaan is binnen korte tijd omstreden geworden, aldus Van den Berg, omdat het door zijn openhartigheid breekt met een taboe in de Nederlandse politiek. De kern van het boek vormt het verweer tegen de legende dat de Nacht 'moord met voorbedachte rade' zou zijn geweest. Iets anders is of Schmelzers voorkeur eigenlijk al niet jaren naar de VVD uit was gegaan. Zijn reserves jegens Cals werden daarnaast veroorzaakt door zijn voorkeur voor de christen-democratische samenwerking. Het uittreden van de radicalen uit de KVP heeft Schmelzer zelfs min of meer geforceerd als prijs voor die samenwerking. Een ander belangrijk punt in het boek is de beschrijving van de machtspositie van de katholieke fractieleider, veel meer dan die van de katholieke minister.

Bibeb. Tjerk Westerterp: 'De Nacht van Schmelzer heeft me altijd achtervolgd'

In: Vrij Nederland, 35(1974), no. 51/2(21 dec), p. 3-4

Westerterp zegt in dit interview van mening te zijn dat één van de oorzaken van de val van het kabinet-Cals was, dat Cals en Schmelzer niet op dezelfde golflengte zaten. Westerterp heeft zelf voor de motie-Schmelzer gestemd, maar achteraf pas begrepen hoe de vork in de steel zat, en er toen veel spijt van gekregen. Vanaf het begin behoorde Westerterp tot de Radicalen, maar toen er over uittreden werd gesproken, heeft hij zich teruggetrokken. Een breuk met de KVP wilde hij niet. Op aanraden van Westerterp zijn uit het boek van Ammerlaan over Schmelzer een aantal zaken weggelaten, met name over Veldkamp.

Bogaers, P.(C.W.M.). Elk mens meer ruimte om mens te zijn; openingsrede op het oprichtingscongres van de PPR

In: Radikalenkrant, 1968, no.2, p. 1

Partijvoorzitter Bogaers geeft in zijn openingsrede enkele karaktertrekken van de nieuwe partij: een partij die tot de meest dringende vraagstukken rekent het een einde maken aan de kans op zelfvernietiging door het moderne oorlogsgeweld, de samenwerking met de ontwikkelingslanden, het leefbaar houden van het dichtst bevolkte land ter wereld, aansluiting van de maatschappelijke achterhoede; een partij die van oordeel is dat men vanuit verschillende levensbeschouwingen tot een gelijkgerichte politiek kan komen, dat daarom samenwerking tussen deze gelijkgerichte groepen geboden is; een partij die zich bij het creëren van haar eigen identiteit zo weinig mogelijk tegen anderen wil afzetten en een partij die de diverse bronnen van waaruit de leden politiek bedrijven, als gelijkwaardig beschouwt.

Bogaers, P.C.W.M. Om het lot van de medemens

In: Christen-Radicaal, p. 31-40

Bogaers gaat in het eerste gedeelte van zijn artikel in op wat het betekent 'radicaal-voortuitstrevend in christelijke zin' te zijn. Hij

noemt daarbij o.a. bezorgdheid om wat anderen tekort komen, het 'menswaardig' houden van woon-, werk- en leefmilieu, overheidsuitgaven en economische groei. De delen 2 t/m 5 van het artikel heeft hij ontleend aan de bijdrage van de KVP-Radicalen aan het Memorandum, bestemd voor deelnemers aan KVP-bijeenkomsten over partijvernieuwing. Hij maakt er daarbij geen geheim van dat de radicaal-voorstrevende groep in de KVP bestaat uit personen die, uitgaande van verschillende gedachten, komen tot dezelfde conclusies.

Bogaers, P.C.W.M. Op basis van pluriformiteit

In: Socialisme en Democratie, 24(1967), p. 472-477

In het kader van een speciaal nummer van S & D, gewijd aan de hervervorming van het partijwezen en de concentratie (vooral van links), worden aan Bogaers een aantal vragen voorgelegd: wat verstaat u onder een bundeling van de progressieve krachten in de Nederlandse politiek en wat is daarbij kenmerkend voor links? Acht u een dergelijke concentratie wenselijk en/of realiseerbaar? Heeft u er bezwaar tegen als deze concentratie 'socialistisch' genoemd zou worden?

Bogaers antwoordt ondermeer dat een concentratie, op basis van pluriformiteit, dus met handhaving van de eigen geestelijke overtuiging als inspiratiebron voor het politiek handelen, uitermate wenselijk is. Realiseerbaar acht hij het via de methode die de Werkgroep Christen-Radicalen heeft voorgesteld in haar communiqué van 11 mei 1967.

Bogaers, P.C.W.M. Rede op de partijraad van de KVP op 8 en 9 december 1967

In: Radicalen; documentatie nr. 2, p. 21-23

Bogaers wijst in zijn rede de volgende twee redenen aan voor de algemene malaise van de KVP: de KVP is in de ogen van veel kiezers blijkbaar niet de vooruitstrevende partij die zij zegt te willen zijn en de kiezer wil grotere duidelijkheid en zelf meer inspraak hebben in de manier waarop het land wordt geregeerd. Daarom ook, zo zegt hij, het pleidooi van de radicalen voor volledige democratisering van de maatschappij.

Boot, G.A.A.M. Naar nieuwe politieke verhoudingen

In: Politiek, 22(1968), p. 397-404

Boot gaat in dit artikel in op de artikelen van het DCN en de kritiek van het DCN (met name van Couwenberg) op de KVP. Het zou echter zijns inziens te wensen zijn als het DCN in concreto aangaf waar de KVP heeft gefaald. De oplossing die het DCN aangeeft voor de 'corporatisme' praktijken van de KVP, lijkt schrijver in het geheel niet juist.

Bos, C.A. Het Nederlandse beleid ten aanzien van vrede en veiligheid (rede gehouden op de vijfde studiedag van de Nederlandse Equipe van de EUCD)

In: Politiek, 22(1968), p. 183-189

De NAVO is, aldus Bos, nog altijd een van de belangrijkste pijlers van de Nederlandse buitenlandse politiek. De invloed van Nederland binnen dit verband moet niet worden overschat, al moet de mogelijkheid niet worden uitgesloten dat de Nederlandse invloed toeneemt dankzij de contacten in de Groep van tien. Spreken over een Europese kernmacht acht Bos nog niet relevant, zolang er geen Europese politieke samenwerking bestaat, de relatie tot de VS geen noemenswaardige verandering ondergaat en de mogelijkheden tot ontspanning aanwezig zijn.

Branderhorst, H. Mgr. Bluysen, bisschop van Den Bosch: 'Confessionele partijen geen noodzaak meer'

In: Radikaal, 1(1967), no.4(26 jan), p. 1

Bluysen zegt in dit artikel: 'Het is de plicht van een christen (...) zich bezig te houden met de politiek. Hij zal een keuze moeten maken waarbij hij wèl geïnspireerd wordt door evangelische waarden: rechtvaardigheid, broederlijke samenwerking en vrede, maar die zijn niet identiek met christelijke (evangelische) partijen. De politieke keuze is een volstrekt persoonlijke en individuele zaak.' Bluysen zegt wel van mening te zijn dat de confessionele partijvorming bestaansrecht heeft gehad, maar nu de emancipatie (van de katholieken) is voltooid, is die noodzaak z.i. komen te vervallen.

Burg, F.H. van der. Herziening van het Kiesrecht binnen het kader van de Grondwet

In: Politiek, 21(1967), p. 324-329

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van de verschijning van het gelijknamig rapport van het Centrum voor Staatkundige Vorming. Het rapport heeft, aldus Van der Burg, tot doel een bijdrage te leveren aan de gedachtenvorming binnen de staatscommissie-Cals-Donner en daarbuiten en het is van bijzonder belang dat het rapport op beide hoofdpunten (gesloten kringen en afschaffing opkomstplicht) niet alleen staat.

China in de internationale verhoudingen; rapport van de KVP-commissie-Mathon. Den Haag, 1968

De commissie concludeert in het rapport dat Nederland bij voorkeur in samenwerking met andere West-Europese landen, pogingen in het werk moet stellen om tot betere betrekkingen met China te komen. De oprichting van een afdeling voor culturele betrekkingen bij een of ander ministerie wordt bepleit. Verder moet Nederland zich inzetten voor toelating van China tot de VN. Dit alles onder het motto dat het gevaarlijker is een potentiële tegenstander te isoleren dan sterk te maken.

Christen-Radicaal; samengesteld door B. de Gaay Fortman en W. in 't Veld. Hilversum/Kampen, 1967

De bedoeling van het boek is achtergrond-informatie te geven over de gedachten van de christen-radicalen, vooral met het oog op het congres van 10 en 11 november 1967, anderzijds wil het de discussie in eigen kring op gang brengen. De bundel bestaat uit verschillende delen: een algemene inleiding over het christen-radicalen denken (Bogaers), daarnaast worden vanuit de verschillende partijen de perspectieven voor vernieuwing nagegaan, het ideaal van een vredespolitiek uitgewerkt, evenals de voorstellen tot democratisering en vernieuwing van de politiek in ons eigen land, sociale en economische hervormingen en perspectieven voor samenwerking tussen christen-radicalen en andere radicaal-voortstrevenden.

Cloudt, H.G. Alle partijen willen vrede

In: Politiek, 22(1968), p. 43-50

Cloudt vergelijkt in dit artikel de onlangs verschenen rapporten van PvdA en KVP over vredespolitiek. In beide rapporten is één centrale doelstelling waar te nemen: de bevordering van de vrede. De visies van de beide partijen over de toekomstige taak van de NAVO lopen ook nagenoeg parallel, zij het dat een minderheid van de PvdA-commissie de NAVO afwijst.

Cloudt, H.G. De open brief van de PvdA over Vietnam

In: Politiek, 20(1966), p. 89-93

Er moet, aldus Cloudt, iets bijzonders aan de hand zijn als een partijbestuur in het openbaar een standpunt verkondigt, dat afwijkt van de stellingname van de Tweede Kamerfractie van die partij. De ontwikkelingen in Vietnam zelf rechtvaardigen volgens Cloudt niet deze spectaculaire 'démarche' van de PvdA. In vrijwel alle commentaren wordt de mogelijkheid geopperd dat de PvdA zich heeft laten leiden door partijpolitieke overwegingen.

Cloudt, H.G. De regeringsnota over de ontwikkelingshulp

In: Politiek, 20(1966), p. 202-218

Met deze vierde nota van de regering over hulp aan de minder ontwikkelde landen verdient minister Bot, aldus Cloudt, zeker van KVP-zijde instemming en lof. De 1%-formule, die bij de KVP nooit een warm onthaal heeft gevonden, is nu, onder enig voorbehoud, door de regering aanvaard. Het stug volgehouden gehamer van KVP-zijde op het particulier initiatief in het kader van ontwikkelingssamenwerking en dus van overheidssteun aan dit initiatief, blijkt nu vruchten te hebben afgeworpen, getuige de paragraaf in het rapport over particuliere activiteiten.

Cloudt, H.G. De stand van zaken - inleiding

In: Politiek Perspectief, 1(1971/2), no.1(sept/okt), p. 3-15

In het kader van dit eerste nummer van Politiek Perspectief, gewijd aan de hernieuwde opening van de discussie over de koers van de KVP, geeft Cloudt een overzicht van de stand van zaken sinds de publicatie van 'Grondslag en karakter' en de Partijraad van Arnhem. Zo herinnert hij aan de resoluties van de Partijraad van Arnhem (partijvorming op christelijke grondslag gewenst, mits consequent vooruitstrevend; samenwerking met ARP en CHU gericht op een algemeen christelijke volkspartij, openstaand voor allen die het program onderschrijven). Cloudt meent op dit moment te kunnen concluderen dat de in Arnhem aanvaarde resoluties niet eensluidend worden geïnterpreteerd en dat er evenmin een eensluidende mening bestaat over de na te streven mate van 'deconfessionalisering'.

Consumentenbeleid

In: Politiek, 22(1968), p. 78-81

De KVP-werkgroepen, die maandelijks aan de hand van door de Centrale Werkgroep opgestelde vragen over een aantal (actuele) onderwerpen discussiëren en rapporteren aan de Centrale Werkgroep, spraken in november 1967 over de positie van de consument. De conclusie van de werkgroepen was dat de meeste aandacht in het consumentenbeleid geschonken moet worden aan inspraak, voorlichting en rechtsbescherming van de consument.

Cornelissen, I. Het verschijnsel Schmelzer in conspiratief

Den Haag

In: Vrij Nederland, 34(1973), no.23(9 juni), p. 3

In zijn bespreking van Ammerlaans 'Het verschijnsel Schmelzer' zegt Cornelissen dat het boek onthullend is omdat het laat zien hoe in Den Haag de politiek wordt gemaakt: tijdens afspraakjes, diners en in de wandelgangen. Nieuw is in het boek het feit dat de KVP-fractie wist dat de motie-Schmelzer het heengaan van het kabinet tot gevolg zou hebben; toch behielden maar vier fractieleden zich het recht voor tegen te stemmen als het kabinet de portefeuillekwestie zou stellen. Schmelzer ontkent dat hij de bedoeling had het kabinet te vermoorden, maar dat het toch gebeurde, spijt hem nog steeds niet.

Cornelissens, J.A.M. Bouvigne-dag over de politieke aspecten van de Middenstandsproblematiek

In: Politiek, 20(1966), p. 44-49

De op 2 april in het kasteel Bouvigne gehouden studiedag over de middenstandsproblematiek stond geheel in het teken van de ongerustheid van de laatste tijd over de positie van de kleine zelfstandige in het maatschappelijk bestel. Deze ongerustheid is o.a. bij de Statenverkiezingen tot uitdrukking gekomen.

De voorzitter van de KVP liet in zijn inleiding op de conferentie duidelijk blijken dat electorale overwegingen niet richting bepalend mogen zijn voor het beleid van een partij die zich geroepen acht de belangen van alle groeperingen te behartigen.

Cornelissens, J.A.M. Bouvignedag over de Volksgezondheidsnota

In: Politiek, 20(1966), p. 240-244

De KVP toonde op de studiedag over volksgezondheid (Bouvignedag) een 'opmerkelijke verjonging', aldus Cornelissens. Na enkele inleidingen werd in discussie-groepen over de afzonderlijke onderdelen gesproken, bijv. over de opleiding, investeringen en financiën, wijk-gezondheidszorg en de gezondheidsbescherming. De bestuurlijke aspecten waren voor de KVP als politieke partij misschien de meest interessante.

Cornelissens, J.A.M. Het recht van de werkstaking

In: Politiek, 22(1968), p. 139-144

Naar aanleiding van het onlangs uitgebracht SER-rapport (een advies op het voorontwerp van wet op het stakingsrecht, ingediend door de minister van justitie, Samkalden) gaat Cornelissens zowel in op dit voorontwerp en het SER-advies, als op een eerder door Samkalden ingediend voorontwerp (1959).

In zijn tweede voorontwerp stelt Samkalden voor de staking, die uitgaat van een 'rechtspersoonlijkheid bezittende vakvereniging' het karakter van onrechtmatigheid te ontnemen; de SER gaat met dit voorstel akkoord. De belangrijkste aanvulling die de SER geeft is de instelling van een arbitrage-commissie. De invoering van verplichte arbitrage zal wel niet haalbaar zijn, aldus Cornelissens, aangezien hierdoor het stakingsrecht wezenlijk zou worden begrensd.

Cornelissens, J.A.M. Het sociale gezicht van de KVP

In: Politiek, 21(1967), p. 6-12

Het sociale gezicht van een partij wordt volgens schrijver bepaald door haar program en niet door de keuze van coalitie-partner. Hij geeft een overzicht van het beleid van de KVP op sociaal gebied in de afgelopen vier jaar en concludeert tenslotte dat het sociale gezicht van de partij de komende jaren bepaald zal worden door het streven naar gelijkheid van kansen en mogelijkheden voor diegenen, die hier tot nu toe van verstoken waren.

Couwenberg, S.W. Het DCN en de KVP

In: Politiek, 22(1968), p. 296-299

Couwenberg reageert op de bespreking in Politiek van 'Naar nieuwe politieke verhoudingen' van het DCN. Het DCN spreekt zich principieel uit vóór een volkspartij en niet, zoals de recensie zegt, er tegen.

Daarnaast stelt het DCN dat het politiek corporatisme, dat vaak ten onrechte wordt geïdentificeerd met het volkspartijtype, een bron van politieke onduidelijkheid is. Met politiek corporatisme bedoelt het DCN 'de samenklontering van politieke partijen en maatschappelijke organisaties tot één onontwarbare organisatorische kluwen' en het DCN is van oordeel dat dit het sterkst belichaamd is in de KVP.

Couwenberg, S.W. Het DCN en de partijvernieuwing

In: Politiek Perspectief, 1(1971/2), sept/okt., p. 34-47

Couwenberg zet in dit artikel de mening van het DCN over partijvernieuwing uiteen, alsmede de mening van het DCN over de resoluties van Arnhem en de kritiek van het DCN op de 'Principiële uitgangspunten' van de Groep van Achttien. In zijn rede uitgesproken in Arnhem wees Couwenberg er al op dat hij het geenszins met Aalberse eens was dat na deze vergadering de discussie over de partijgrondslag als afgesloten diende te worden beschouwd. Hij is van mening dat de eerste resolutie van Arnhem geenszins in strijd is met het streven van het DCN, want 'een vooruitstrevende interpretatie van de christelijke grondslag dwingt tot een gedeconfessionaliseerde uitwerking van deze grondslag'. Het interimrapport van de Groep van Achttien is volgens Couwenberg in strijd met het streven van de KVP naar een algemeen christelijke volkspartij.

Couwenberg, S.W. Het DCN en het vraagstuk der partijvernieuwing

In: Oost-West, 7(1968), p. 298-305

In dit artikel gaat Couwenberg, à titre personnel, nader in op de DCN-visie ten aanzien van het vraagstuk van partijvernieuwing. Het DCN wijst de godsdienstig-politieke antithese, de belangrijkste grondslag van het uit de vorige eeuw daterend partijstelsel, af, omdat zij geen reële praktisch-politieke betekenis meer heeft. Zij belemmert het maken van een echte politieke keuze. Het DCN is in de KVP de exponent van de volgens Couwenberg in de christendemocratie in Europa aanwezige stroming: die van de moderne, gedeconfessionaliseerde christen-democraten, die de confessionele stromingen willen doorbreken.

Couwenberg, S.W. Discussie rond de KVP

In: Acta Politica, IV(1968/9), afl.1 (okt), p. 104-112

Couwenberg maakt enkele kanttekeningen bij het artikel van Janse 'Spanningen in de KVP'. Hij meent dat de levensbeschouwing en het politieke program als integratiefactoren onvoldoende de werkelijkheid weergeven; het politieke beleid en het politieke leiderschap spelen volgens hem in toenemende mate een rol. Janse's mening dat het politiek program de enige integratiefactor van het DCN is, is niet juist, aldus Couwenberg. Evenmin vindt Couwenberg de tegenstelling tussen 'evenwichtige belangenbehartiging' en 'radicaal-structuurhervormend' juist. Deze twee kunnen volgens hem best samengaan.

Couwenberg, S.W. Politieke vernieuwing 1966 - 1971

In: Civis Mundi, 10(1971), no.7/8(juli/aug), p. 293-299

Couwenberg onderscheidt in zijn artikel twee fasen in het streven naar partijvernieuwing, de eerste fase van 1945-1958 (belangrijkste exponent de PvdA) en de tweede fase na 1958, waarin de Statenverkiezingen van 1966 weer een belangrijk punt vormen. In deze tweede vernieuwingsfase ontstaat ook politieke onvrede in andere partijen dan de PvdA. Het streven naar een algemene vernieuwing van de ideologische grondslagen en de structuur van het politieke bestel, dat vooral in het DCN is geaccentueerd, heeft de minste aandacht gekregen; de partijraadsresolutie van de KVP van december 1967, waarin men zich uitsprak voor het streven naar een algemeen christelijke volkspartij van vooruitstrevende structuur, ook openstaand voor niet-christenen, betekende in theorie een niet onbeduidende ideologische vernieuwing, maar in de praktijk is dit niet uitgewerkt door de gereserveerde houding van de ARP en de CHU. Couwenberg is van mening dat de vernieuwingsbeweging onvoldoende heeft weten te profiteren van de gunstige wind die er waaide, al is er zeker wel wat bereikt.

Couwenberg, S.W. Rede op de Partijraad van de KVP op 8 en 9 december 1967 (gedeeltelijk)

In: Radicalen, documentatie nr. 2, p. 23-25

Aan het begin van zijn rede stelt Couwenberg dat de werkelijke discussie over de grondslag van de KVP nog moet beginnen en niet als afgesloten mag worden beschouwd na deze partijraad. Alvorens de visie van het DCN te bepleiten, onderwerpt hij de christen-democratische stroming binnen de KVP aan een kritische analyse.

Couwenberg, S.W. Tussen D'66 en nu; plus en min van tien jaar streven naar politieke vernieuwing

In: Intermediair, 11(1975), no.13(28 maart), p. 1-11

In de vernieuwingsstromingen die na 1966 opkwamen onderscheidt Couwenberg drie categorieën, waarbij hij Nieuw Links en het DCN, die via hun moederpartijen het vernieuwingsstreven trachtten te realiseren, in één categorie plaatst. De christen-radicalen, uit wier streven uiteindelijk de PPR ontstond, plaatst hij in een andere categorie. D'66, dat buiten de gevestigde partijen om radicale politieke vernieuwing wilde, plaatst hij in de derde categorie. Hij geeft korte beschrijvingen van PPR, D'66, NL, DCN en DS'70 en analyseert de (gedeeltelijke) mislukking van het vernieuwingsstreven. Als één van de oorzaken daarvan noemt hij het feit dat het een zaak was van een intellectuele voorhoede, die niet kon inhaken op emotioneel gelegen strijdpunten.

Couwenberg, S.W. Tussen oud en nieuw; een DCN-visie

In: Civis Mundi, 10(1971), no.7/8(juli/aug), p. 320-336

Couwenberg maakt de balans op van vijf jaar politiek-vernieuwingsstreven en tracht de oorzaken aan te geven van de magere resultaten ervan. Hij gaat daarbij in op de rol van het DCN, dat zich op 6 april 1966 als eerste vernieuwingsstroming aandiende. Gesignaleerd worden als mogelijke oorzaken van het geringe succes van het vernieuwingsstreven: het gebrek aan strijdbare punten (als voorheen bijv. de schoolstrijd), onvoldoende bundeling van de vernieuwingskrachten, te weinig oog voor de taaiheid van de verouderde structuren etc. Het DCN, bedoeld als katalysator, richtte zich op de bestaande partijen en heeft zich, na mislukt te zijn als politiek platform, in zijn vernieuwingsstreven gericht op de KVP als spil van het oude partijstelsel. Dat ook het DCN zijn doel (nog) niet heeft bereikt komt a) door de tegenwerking van de gevestigde machten in de KVP, aan de andere kant is b) het DCN zelf ook duidelijk te kort geschoten door te ideëel-geïntereerd te zijn en te weinig aandacht aan de noodzaak van machtsvorming te schenken.

Couwenberg, S.W. Het vraagstuk der partijvernieuwing - een historische inleiding

In: Oost-West, 7(1968), p. 268-278

In dit artikel onderscheidt Couwenberg twee fasen van partijvernieuwing: de eerste vlak na de oorlog ('de doorbraak'), de tweede fase van partijvernieuwing plaatst hij in de jaren zestig, met als eigenlijke beginpunt het einde van de brede-basis-politiek in 1958. In het kort gaat de schrijver in op de ontwikkelingen binnen de KVP en de andere partijen sinds het begin van de jaren zestig. Hij vraagt zich aan het slot van zijn artikel af of het nu geen tijd wordt in de discussie over partijvernieuwing te gaan praten over positie en functie van het partijwezen als zodanig in plaats van over de partijvorming en over de indelingscriteria. Discussie over partijvernieuwing is z.i. alleen zinvol als zij leidt tot een nieuwe politieke structuur.

Denken over partijvernieuwing; bundeling documenten en beschouwingen over de partijvernieuwing; in het bijzonder over de gedachten in de KVP en de andere christelijke partijen; samengest. door H.G. Cloudt en Th. Westerwoudt. Den Haag, uitgave KVP, 1967

De bundeling bestaat uit drie delen, 1) documenten (waarbij naar volledigheid is gestreefd), 2) beschouwingen over christelijke politiek en partijvernieuwing (van o.a. Schmelzer, Stokman, Romme, Bogaers, Van Hulten en Jurgens) en 3) diverse artikelen en een beknopt literatuuroverzicht.

Bij de documenten zijn o.a. opgenomen enkele communiqués van de christen-radicalen, een communiqué van de KVP-radicalen, een communiqué van het KVP-Partijbestuur, verklaring van Schmelzer namens de KVP-fractie, Persbericht van de KVP-radicalen; dit alles in chronologische volgorde. Bij de diverse artikelen zijn o.a. enkele beschouwingen n.a.v. de verkiezingen van 1967 opgenomen en van de daarbij gehouden kiezersonderzoeken.

Diepenhorst, I.A. Het rapport van de commissie Cals-Donner; een eerste woord

In: Politiek, 22(1968), p. 303-311

Diepenhorst is van mening dat men over enkele kleine wijzigingsvoorstellen die de Staatscommissie op tafel heeft gebracht binnen het raam van de huidige Grondwet, een ironische opmerking zou kunnen maken in de trant van Horatius ('de bergen baren en er wordt een belachelijke muis geboren'), maar dat zou niet rechtvaardig zijn. De commissie wil wel meer, maar alleen met verandering van de Grondwet. Enkele van de wijzigingsvoorstellen: inperking stelsel evenredigheid, lijstverbindingen. Zowel het 'premiestelsel' als verhoging van de kiesdrempel worden door de commissie afgewezen, alsmede de verkiezing van de minister-president.

Discussienota voor de KVP-Partijraad, december 1967

In: Hoekstra, D.J. Katholieke Volkspartij en KVP-Radicalen, p. 19-43 (met de pre-adviezen van het partijbestuur)

In: Radicalen, documentatie nr. 2, p. 14-15 (gedeeltelijk)

In deze discussienota, opgesteld voor de KVP-Partijraad van december 1967, zijn de opvattingen van de verschillende stromingen binnen de KVP neergelegd. De nota bevat 4 vraagpunten, waarover de Partijraad zou dienen te beslissen: 1. Is partijvorming op grond van christelijke inspiratie wenselijk? 2. Moet deze partijvorming gebeuren op specifiek rooms-katholieke of algemeen christelijke grondslag? 3. Moet de KVP blijven streven naar een hechte samenwerking met ARP en CHU? 4. Moet de KVP voor de verkiezingen een stembusakkoord sluiten of slechts haar voorkeur voor een bepaalde regeringscombinatie uitspreken? De verschillende stromingen die in de nota aan het woord komen zijn 1. de groep-Aalberse (christen-democraten), 2. de groep-Bogaers (radicalen), 3. de groep-Van der Grinten (voor handhaving katholieke partij) en 4. het DCN.

Donk, W.A. van der. Het stembusakkoord

In: Politiek, 22(1968), p. 284-289

Een stembusakkoord, als voorgesteld door de christen-radicalen, zou behalve een gemeenschappelijk program, ook een lijst van kandidaten voor ministerszetels moeten bevatten. Schrijver ziet niet alleen bezwaren van praktische aard, maar ook staatsrechtelijke. Een stembusakkoord veroorzaakt volgens hem een zekere starheid in de staatkunde. Het is z.i. nog niet bewezen dat het beter zou functioneren dan het huidige systeem van kabinetsformatie.

Elsen, H.A.M. De Partijraad en de samenwerking van ARP, CHU en KVP

In: Politiek, 22(1968), p. 227-230

Op de Partijraad van 8 juni 1968 werd duidelijk, aldus Elsen, 'waarom wij het Democratisch Centrum Nederland accepteren en niet de Politieke Partij Radikalen'. 'Waarom er geen kwaad steekt in een

middenpartij te heten en wat nu precies de betekenis is van consequent vooruitstrevend. En dat wij de PvdA niet bij voorbaat afwijzen, noch de VVD principieel knuffelen.' De rapporten van de Groep van Achttien zijn geaccepteerd, de delegaties uit de drie partijen zullen voortaan bijna geheel uit de dagelijkse besturen bestaan, hetgeen de betekenis van het overleg vergroot. Elsen is het met Steenkamp eens dat het helemaal niet erg is om als consequentie van het program een middenpartij genoemd te worden, sterker nog, hij vindt dat het karakter van een volkspartij de KVP principieel in het politieke midden plaatst.

Faas, H. Radicale katholieken

In: Christen-Radicaal, p. 43-48

Faas gaat vooral in op het verschil tussen de KVP-radicalen en de radicalen in ARP en CHU. Zo zijn de AR-radicalen voornamelijk jongeren, die opereren in een partij waarvan de toplaag vooruitstrevender is dan de achterban. De CH-radicalen ('stugge volhouders') zitten in de positie die het spookbeeld voor de KVP-radicalen is (in een conservatief bolwerk). De KVP-radicalen komen uit allerlei leeftijdsgroepen, uit allerlei milieus en werken in een partij waarvan de top conservatiever is dan de achterban. Het scherp stellen van de verschillen tussen de radicalen is van belang bij verdere samenwerking, ter voorkoming van misverstanden, aldus Faas.

Fransen, A.G. Enkele kanttekeningen (bij het verzamelrapport van de KVP-werkgroepen over de consument)

In: Politiek, 22(1968), p. 82-86

Mevrouw Fransen, directrice van de Nederlandse Consumentenbond, plaatst desgevraagd enkele kanttekeningen bij het rapport van de KVP-werkgroepen over de positie van de consument. Zij is het met de meeste conclusies van de werkgroepen eens. Bijzonder wenselijk lijkt het haar dat de bestaande consumenten-organisaties hun eenheid bewaren, maar dat daarnaast de politieke partijen ook meer belangstelling gaan tonen voor de consument.

Gemeenteprogram 1966-1970 van de Katholieke Volkspartij. Den Haag, z.j.

In het program voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1966 worden punten aan de orde gesteld als: gemeente en particulier initiatief, intergemeentelijke samenwerking, openbare orde en goede zeden, recreatie, ruimtelijke ordening, sport en spel, verkeer en vervoer, volkshuisvesting, cultuur, volksgezondheid, gemeentelijke zelfstandigheid en financiën. In de inleiding wordt gesteld dat de KVP, 'die de Christelijke levensvisie als richtinggevend beschouwt voor haar beleid', daarvan ook uitgaat bij het gemeentelijk beleid.

Gerdes, O. Overtuiging en presentatie in de politiek

In: Politiek, 22(1968), p. 290-295

Het wegvallen van christelijk geïnspireerde partijen uit de politiek is volgens schrijver een 'levensgevaarlijke' zaak. Groepering van allen die christen zijn in de politiek is noodzaak. (Eenheid maakt macht). Het specifiek christelijke moet in de presentatie naar buiten worden waargemaakt, hetgeen van de leiding enerzijds politieke bekwaamheid en informatie vraagt, anderzijds het weten hoe men kan overtuigen en getuigen.

Gommers, P.H. Het Europese debat en KVP

In: Politiek, 20(1966), p. 300-302

Het openbare debat over de Europese integratie is nog steeds niet verder gekomen dan een confrontatie tussen voor- en tegenstanders, maar de vraag welk Europa men eigenlijk wil is nog nooit beantwoord. Wat betreft de staatkundige vorm ('eenheidsstaat' of 'de gedecentraliseerde 'bondsstaat'') is het het meest waarschijnlijk dat de KVP, gezien haar toepassen en volgen van het subsidiariteitsbeginsel, de voorkeur geeft aan een gedecentraliseerde staatsvorm. Een nauwere samenwerking tussen de christen-democratische groepen, zoals aangegeven in het KVP-werkprogramma, is van het grootste belang indien de samenwerking van die partij binnen de Europese Gemeenschap serieus genomen moet worden.

Gommers, P.H. Mogelijkheden van Europese politieke samenwerking

In: Politiek, 20(1966), p. 77-80

Om de hoogst noodzakelijke coördinatie op Europees niveau te verkrijgen, is een vooraf bepalen van de doeleinden en een daarmee samenhangende strategie een eerste vereiste. Een in te stellen Europese studiecmissie zou deze doeleinden kunnen definiëren, aldus Gommers.

Grondslag en karakter van de KVP; rapport van de Structuurcommissie van de KVP. Den Haag, 1966

De voornaamste conclusies van het rapport van de Structuurcommissie van de KVP, gepubliceerd in januari 1966, luiden: de KVP blijft beginselpartij, zij is tevens programpartij, van deconfessionalisering kan alleen sprake zijn als daaronder wordt verstaan de zuivering van bepaalde elementen die een bepaalde kerkgebondenheid suggereren, die niet mag bestaan; de KVP staat open voor niet-katholieken; de naam KVP blijft gehandhaafd; op korte termijn wordt een algemene christelijke partij niet te verwezenlijken geacht; nauwere samenwerking met de protestants-christelijke partijen moet worden nagestreefd door de instelling van een groep personen uit de verschillende partijen, die de mogelijkheid om te komen tot een brede christelijk gefundeerde partij, gaat onderzoeken.

Hahn, K.J. Rond de christen-democratische samenwerking in Nederland
In: Politiek, 20(1966), p. 274-279

Hahn zegt ervan overtuigd te zijn dat Nederland zich niet kan onttrekken aan de algemene trend en dat hechtere politieke samenwerking van de christenen, ondanks historische verschillen, op den duur onvermijdelijk is. Een christen-democratische partij is daartoe niet direct noodzakelijk; de bestaande contacten en samenwerkingsvormen zouden eenvoudig uitgebouwd en beter benut kunnen worden. Overleg tussen fracties, het op elkaar afstemmen van de verkiezingsprogramma's, dit alles is mogelijk en ligt reeds in de lijn der verwachtingen. Bij het doortrekken van deze lijn zal langzamerhand een oecumene groeien die zeker op politiek terrein nodig is.

Hahn, K.J. en R. Papini. Naar een 'aggiornamento' van de christen-democratische partijen

In: politiek, 21(1967), p. 287-306

(Oorspronkelijk gepubliceerd als document van het Internationaal Christen-Democratisch Studie- en Documentatiecentrum te Rome, mei 1967)

De studie is gesplitst in twee delen: eerste deel is een analyse van de situatie van de christen-democratische partijen in de moderne samenleving, het tweede deel schetst de perspectieven voor een 'aggiornamento' van deze partijen. De christen-democratische partijen hebben in de huidige tijd, aldus de auteurs, de opdracht op basis van hun uitgangspunten en programma's hun bestaansgrond te bevestigen.

Herziening van het kiesrecht binnen het kader van de grondwet; interimrapport van de commissie-Marijnen; minderheidsnota van mr. K. van Rijckevorsel. Den Haag, 1967. Geschrift no. 145 van het Centrum voor Staatkundige Vorming

De commissie-Marijnen komt, gezien de beperkte opzet van het rapport (kiesrechthervorming binnen het kader van de huidige Grondwet) tot de volgende aanbevelingen: 1. Opheffing mogelijkheid lijstverbinding van kring tot kring; 2. Invoering stelsel van gesloten districten gepaard gaande met vermindering van het aantal districten; 3. Opening mogelijkheid lijstverbinding binnen een district; 4. Afschaffing opkomstplicht; 5. Geen invoering van een kiesdrempel. Van Rijckevorsel is het niet eens met de punten 1. en 2. Hij wil handhaving van de bestaande mogelijkheden van lijstverbinding, uitgebreid met voorstellen 3. en 4.

Heuvel, N.H.L. van den. Bezinning op het Partijwezen

In: Politiek, 20(1966), p. 147-151

Er is moed voor nodig, aldus Van den Heuvel, om met een rapport als 'Grondslag en karakter van de KVP' te komen. De vraag naar het bestaansrecht van een partij als de KVP in de huidige veranderende

wereld wordt door het rapport beantwoord met de nadrukkelijke stelling dat de vorming en instandhouding van een katholieke partij geen beginsel-kwestie is. De tijd is volgens schrijver nog niet rijp voor één christelijke politieke partij, noch voor partijvorming buiten alle confessie om.

Heij, W. de. Van Lager Onderwijs naar Basisonderwijs.I.

In: Politiek, 20(1966), p. 65-76

Wanneer de lagere school werkelijk een basisschool zal willen zijn, zal ze aan de volgende eisen moeten voldoen, aldus Heij: accent leggen op aanbrengen van functionele kennis, meer gedifferentieerd onderwijs moeten geven, betere aansluiting op het kleuteronderwijs moeten realiseren, verantwoorde regeling van de aansluiting bij het voortgezet onderwijs tot stand moeten brengen.

Heij, W. de. Een nieuwe onderwijsstructuur gewenst? II.

In: Politiek, 20(1966), p. 135-146

De Heij bespreekt het eerste deel van het in november 1965 verschenen plan van de Wiardi Beckman Stichting, het 'Structuurplan voor het onderwijs'. Met de publicatie van dit Structuurplan heeft de PvdA, aldus De Heij, weer een belangrijk initiatief genomen. Het deel handelt over het kleuter- en jeugdonderwijs van ongeveer 3 - 14 jaar. Met de bezwaren tegen de huidige organisatie van het onderwijs en de diagnose die wordt voorgesteld is De Heij het vrijwel eens; bezwaar heeft hij tegen het feit dat de wijzigingsvoorstellen gekoppeld worden aan een fundamentele structuurwijziging. De noodzaak hiervan is niet aangetoond en het gevaar dreigt dat met afwijzing van volledige structuurwijziging ook de andere voorstellen worden afgewezen.

Heijden, J.J.F.M. van der. Inflatie en fiscus

In: Politiek, 20(1966), p. 185-190

Van der Heijden bespreekt het onlangs door de KVP uitgegeven rapport 'Automatische correctie van het progressie-effect....'. In het rapport wordt gepleit voor een jaarlijkse, automatische aanpassing van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting aan de gestegen prijzen i.p.v. de huidige correctie die ongeveer eens in de vier jaar plaats vindt. Deze correctie achteraf wordt vaak gezien als belastingverlaging, terwijl het in feite gaat om een aanpassing aan de gestegen prijzen. Het rapport zet de bezwaren die er tegen een jaarlijkse aanpassing zouden kunnen bestaan, ook op een rij.

Heijden, J.J.F.M. van der. Naar rechtvaardiger inkomens- en vermogensverhoudingen?

In: Politiek, 22(1968), p. 91-97

Naar aanleiding van het gelijknamig rapport van de Groep van Acht-

ten, stelt Van der Heijden dat de belangrijkste passage in het rapport die passage is, waarin wordt gesteld dat de overheid en het bedrijfsleven elk een eigen taak hebben ten aanzien van meer rechtvaardige verhoudingen in inkomens en vermogens.

Heijden, J.J.F.M. van der. Sociale dienstplicht voor meisjes?

In: Politiek, 20(1966), p. 50-55

In tijden van tekort aan verplegend en verzorgend personeel wordt de roep om burgerlijke, sociale dienstplicht voor meisjes groter. Van der Heijden noemt een aantal praktische bezwaren tegen invoering van dienstplicht voor meisjes: welke normen moeten worden gehanteerd, er zal een tekort ontstaan aan leidinggevend- en opleidingspersoneel, organisatorische bezwaren en wat zal het reële effect zijn? Volgens Van der Heijden zal de oplossing moeten worden gezocht in het aantrekkelijk maken ten opzichte van andere beroepen van het verzorgend beroep en in het een grotere bekendheid geven aan dit beroep.

Heijden, J.J.F.M. van der. Uitgangspunten voor een linkse concentratie van AR, PSP, PvdA en KVP-leden

In: Politiek, 21(1967), p. 168-174

Onder bovenstaand motto vond op 3 juni j.l. een radio-debat plaats tussen Boukema (ARP), Bruggeman (PSP), Lammers (PvdA) en Spil (KVP). Zou oorspronkelijk slechts gesproken worden over een aantal, in eerdere bijeenkomsten opgestelde discussiestellingen, vlak voor de uitzending bleek een soort 'oprichtingsvergadering' als tweede punt aan de agenda te zijn toegevoegd. Van der Heijden trekt uit het debat de volgende conclusies: overeenstemming over een concreet politiek program, waarmee een linkse concentratie in zee zou moeten gaan, is op een dergelijke manier in elk geval niet te bereiken. De fundamentele uitgangspunten liggen te ver uiteen, hetgeen niet verwonderlijk is, gezien de samenstelling van de gespreksgroep.

Heijden, J.J.F.M. van der. Verantwoordelijkheid van overheid en bedrijfsleven voor betere inkomens- en vermogensverhoudingen

In: Politiek, 22(1968), p. 387-396

In dit artikel gaat Van der Heijden nogmaals in op de taken van de overheid en het bedrijfsleven ten aanzien van inkomens- en vermogensverhoudingen. De overheid zou bijv. activiteiten kunnen ontplooiën op het gebied van de bevordering van het sparen en het tot stand brengen van een betere inkomens- en vermogensverdeling. In de eerste plaats is het echter het bedrijfsleven dat in vrijheid op dit gebied de beste oplossingen zal moeten gaan vinden, hetgeen de overheid er niet van ontslaat ook met maatregelen te komen. Werkgevers moeten bijv. medewerking verlenen aan wijzigingen in de bestaande inkomensverhoudingen; voor de werknemers betekent het dat bij de loononderhandelingen ook vermogensaanwasdeling en investeringsloon betrokken moeten worden.

Hoekstra, D.J. Katholieke Volkspartij en KVP-Radicalen

In: Hoekstra, D.J. Partijvernieuwing in politiek Nederland, p. 9-63

Hoekstra geeft een chronologisch overzicht van de gebeurtenissen in de KVP vanaf de publicatie van het Structuurrapport tot het Manifest van de KVP-Radicalen. De discussies binnen de KVP mondden uit in een Memorandum (september 1967), waarin de verschillende stromingen zich presenteerden, alsmede in een Discussienota voor de Partijraad van december 1967. Na het 'Akkoord van Arnhem' wordt aandacht besteed aan de activiteiten van met name de KVP-Radicalen, op wie zich in het bijzonder het streven van vernieuwing binnen de KVP concentreerde: het Adres van de radicalen en de reacties daarop, het beraad van het Partijbestuur over het Adres en het Manifest van de radicalen.

Hoekstra, D.J. Partijvernieuwing in politiek Nederland; samenvatting en commentaar. Alphen aan de Rijn, 1968

De bundel, die beoogt 'een grotere duidelijkheid omtrent de politieke verhoudingen van vandaag in politiek Nederland' te geven, bevat onder meer artikelen over KVP, ARP, CHU, de Groep van Achttien, de Christen-Radicalen, D'66, VVD en PPR. Als Bijlagen zijn o.a. opgenomen de na-oorlogse verkiezingsuitslagen, resultaten van enquêtes van Veldkamp-marktonderzoeken en van NIPO, de Gespreksnota van de Groep van Achttien en een beknopt literatuuroverzicht.

Hoekstra, D.J. De Radicalen; een scheiding der geesten

In: Hoekstra, D.J. Partijvernieuwing in politiek Nederland, p. 181-204

De oprichting van de partij Radicalen op 1 maart 1968 was het uiteindelijke resultaat van een vertrouwenscrisis binnen de KVP. Eén van de gebeurtenissen die tot de algemene malaise in de KVP hadden geleid, was de kandidaatstelling voor een nieuw partijbestuur. KVP-Radicalen-kandidaat Bogaers was eerst als onaanvaardbaar afgevoerd, later op advies van een commissie van goede diensten toch voorgedragen als vice-voorzitter. Een tweede probleem was het gezamenlijk tv-optreden van de fractievoorzitters van de drie confessionele partijen en de uitleg die zij daarover gaven in Drachten. Zij spraken voorkeur uit voor een gezamenlijk optrekken, hetgeen volgens de KVP-Radicalen in strijd was met de resoluties van Arnhem. Dit alles leidde tot het uittreden op 27 februari 1968 van een deel van de KVP-Radicalen uit de fractie en tot de oprichting van de partij Radicalen.

Janse, C.S.L. Een poging tot verduidelijking

In: Acta Politica, IV (1968/9), afl.1 (okt), p. 112-114

Janse gaat in dit artikel in op de kritiek van Couwenberg op zijn artikel 'Spanningen in de KVP'. Hij blijft het oneens met Couwenberg als die het Structuurrapport een ommezwaai in de KVP noemt. Janse constateert die ommekeer al aan het eind van de vijftiger jaren.

Janse, C.S.L. Spanningen in de KVP

In: Acta Politica, III, 1967/8, afl. 4(juli), p. 269-286

Janse begint zijn artikel met een globaal overzicht van de spanningen die zich tussen 1946 en 1966 in de vijf grotere partijen hebben voorgedaan. Daarnaast is een meer gedetailleerde studie gemaakt van de spanningen in de KVP. Hij ziet mogelijke spanningsvelden tussen levensbeschouwelijke beginselen en politiek program, lopend van levensbeschouwing als enige integratiefactor, tot program als enige integratiefactor (DCN). Ook op het gebied van de sociaal-economische politiek, van de internationale politiek en van de cultuurpolitiek zijn er spanningsvelden geweest in de KVP. Janse onderscheidt drie categorieën factoren, waardoor men in een partij tot het nastreven van verschillende doeleinden kan komen: verschil in sociale structuur, verschil in cultuur en in persoonlijkheid.

Janssen, G.A.J. Schoolverzorgingsdiensten

In: Politiek, 20(1966), p. 191-201

Janssen zet naar aanleiding van een aantal rapporten dat de laatste tijd van verschillende kanten over schoolverzorgingsdiensten is verschenen, een aantal regels op een rijtje die volgens hem algemeen zouden moeten gelden: in principe moet de dienst zoveel mogelijk aansluiten bij de aard van het onderwijs waarvoor het is bedoeld; waar ruimte is voor meerdere diensten moet naast die van de overheid plaats blijven voor particuliere diensten; waar slechts plaats is voor één dienst, verdient het aanbeveling tot een stichting te komen, waarin protestantse, katholieke en openbare scholen zijn vertegenwoordigd.

Jeukens, H.J.M. Tekst van een rede ter opening van het congres van het Centrum voor Staatkundige Vorming op 5 februari 1966, uitgesproken door de voorzitter, prof. mr. H.J.M. Jeukens. Den Haag, uitgave Centrum voor Staatkundige Vorming, z.j.; geschrift no. 138

Jeukens staat in zijn rede stil bij de vragen wie 'de acteurs zijn op ons staatkundig schouwtoneel' en wat de rol is van het Centrum voor Staatkundige Vorming daarin. Hij onderscheidt een 'trias-politica' op het eerste gebied: de wettelijk erkende staatsorganen van Regering en Parlement, ten tweede de burgers en ten derde de politieke partijen. In deze driedeling vindt hij de drie democratische grondrechten terug: vrijheid van meningsuiting, van vereniging en vergadering en de gelijkheid van de burgers wat betreft benoembaarheid in openbare functies. De rol van het Centrum ziet hij in het leveren van een bijdrage aan de meningsvorming en oriëntatie op maatschappelijke vraagstukken.

Jong, H. de en J.M. Wiersma. Vraaggesprek met drs. W.K.N. Schmelzer. 'Als u naar mijn persoonlijke opvatting vraagt voor de huidige tijd, dan zou ik een coalitie van de PvdA met het CDA voor het land een betere constructie vinden'

In: Groniek, no. 39(oktober 1975), p. 2-12

In het vraaggesprek wordt aan drie zaken met name aandacht besteed: de binnenlandse politiek, de christen-democratische samenwerking en de buitenlandse politiek. Wat betreft de Nacht van Schmelzer wordt meer ingegaan op de vraag of dat het beginpunt van de breuk in de KVP, van de polarisatie tussen KVP en PvdA en van de verwijdering tussen KVP en NKV, was, dan op de vraag of het moord met voorbedachte rade was of niet. Schmelzer zegt van mening te zijn dat een dergelijke gebeurtenis nooit een invloed van zo verstrekkende aard gehad kan hebben. Het op gang komen van het emancipatieproces onder de katholieken vindt hij veel belangrijker. Dit alles heeft zeker invloed gehad op de positie van de fractievoorzitter die nu niet meer als de onbetwiste leider geldt.

Jurgens, E.C.M. Partij geven

In: Partijvernieuwing? Open brief; met bijdr. van E. Jurgens, D.Th. Kuiper, B. van der Lek e.a. Amsterdam, 1967; p. 4-20

Jurgens, behorend tot de groep christen-radicalen, lid van de KVP, geeft in zijn 'open brief' zijn persoonlijke mening over 'oorzaken en ontreding in ons parlementaire stelsel', alsmede zijn visie op de manier waarop de KVP, na een interne sanering, een bijdrage kan leveren aan een duidelijker greep van de kiezers op het regeringsbeleid. Wat betreft de KVP ziet Jurgens als éérste taak van de KVP-leden en -kiezers een ombuiging van het beleid van de KVP in radicaal-voortuitstrevende zin; pas daarna kan de KVP een bijdrage leveren aan de vernieuwing. Om de kiezers meer invloed te geven op de te volgen politieke richting, moeten er vóór de volgende verkiezingen samenwerkingsverbanden ontstaan op grond van concrete programma's van partijen die weten wat ze aan elkaar hebben en zich duidelijk aan de kiezers willen presenteren.

Jurgens, E.C.M. De PPR en de politieke vernieuwing

In: Civis Mundi, 10(1971), no.7/8 (juli/aug), p. 307-312

Jurgens gaat in dit artikel in op een aantal aspecten van de PPR (een niet-confessionele partij, waarvan de oprichters christenen zijn en zich richten tot kiezers die in het verleden op christelijke partijen stemden, aldus de omschrijving van het karakter van de PPR, zoals die bij de oprichting van de partij in Dronten werd gegeven). De PPR is het uitgangspunt van de christen-radicalen trouw gebleven door op basis van haar radicaal program naar samenwerking met andere progressieve partijen te streven. De christen-radicalen hadden zich vanaf het begin gekeerd tegen de centrum-positie van hun partijen. Het uiteindelijke uittreden van een aantal van de KVP-Radicalen en de oprichting daarna van de PPR is veroorzaakt door het feit dat de leiding van de KVP (i.c. Schmelzer via de tv op 14 februari 1968) zonder overleg koos voor de voortzetting van de samenwerking met ARP en CHU zonder de garantie van een radicaal program.

Jurgens, E.C.M. Het verkiezingsmanifest van de VVD

In: Politiek, 21(1967), p. 20-22

In een reactie op het verkiezingsmanifest van de VVD, waarin wordt gehamerd op 'duidelijkheid', stelt Jurgens dat je er met het aantonen van 'duidelijkheid' (dat uit accentverschillen zou moeten blijken) niet komt. Ook de VVD zit met het dilemma enerzijds een volkspartij te willen zijn, anderzijds politiek-dogmatische opvattingen te huldigen, die consequent toegepast de belangen van een deel van de bevolking meer behartigen dan die van het andere deel.

Jurgens, E.C.M. en J.J.F.M. van der Heijden. Christen-democratische samenwerking - radicaal-vooruitstrevende samenwerking

In: Politiek, 21(1967), p. 253-258

Naar aanleiding van een door de KVP voor de Partijraad-discussies over partijvernieuwing opgesteld Memorandum vergelijken de schrijvers de punten van overeenstemming tussen de vijf in het Memorandum onderscheiden 'stromingen' binnen de KVP. Zij gaan met name in op de stroming van de 'christen-democratische samenwerking' en die van de 'radicaal-vooruitstrevende samenwerking'.

Kooijmans, P.J. Mogelijkheden en grenzen van Nederlands buitenlandse politiek (lezing gehouden op de vijfde studiedag van de Nederlandse Equipe van de EUCD)

In: Politiek, 22(1968), p. 175-182

Kooijmans stelt in zijn beschouwing over de grenzen van de Nederlandse buitenlandse politiek dat er een spanningsveld kan ontstaan tussen binnenlandse politiek (eigen belang) en buitenlandse politiek (algemeen belang). Vrede en gerechtigheid in het algemeen dienen hoofddoeleinden van de Nederlandse buitenlandse politiek te zijn. Kooijmans is van mening dat, hoewel kleine landen als Nederland het verloop van de wereldgebeurtenissen niet in hun hand hebben, zij misschien juist daarom wel richting gevend kunnen inwerken op de feitelijke toestand. "s Lands grenzen bepalen niet 's lands mogelijkheden."

KVP-Verkiezingsprogram 1967

In: Politiek, 20(1966), p. 286-291

'De KVP wil', aldus de inleiding op het verkiezingsprogram, 'een bijdrage leveren aan de verbetering van de samenleving, nationaal en internationaal. Zij laat zich daarbij inspireren door christelijke opvattingen over mens en samenleving.' De KVP acht één politiek verband van allen die dit uitgangspunt onderstrepen gewenst, maar blijft ondertussen onder eigen naam haar doelstellingen nastreven, waarbij het program duidelijk het karakter van de KVP demonstreert. Enkele punten uit het program: De KVP spreekt zich uit voor de constitutionele monarchie; de KVP wil nastreving van een buitenlandse politiek, die de eenwording van de wereld naderbij brengt; de KVP wil aanmoediging van het persoonlijk bezit; de financieel-economische waarborgen voor uitvoering van het KVP-program worden aan het eind geëtaleerd.

Lammers, H. Het leven wordt er niet leuker op

In: De Gids, 130(1967), deel 2, p. 168-172

Het leven wordt er politiek niet leuker op, aldus Lammers, omdat het land zich in een impasse bevindt: enerzijds toenemende bestuurszwakte, anderzijds de noodzaak tot ingrijpende maatregelen. Het Adres van de KVP-Radicalen aan hun Partijbestuur, dat volgens Lammers jammergenoeg niet verder gaat dan een formulering van vrij algemeen aanvaarde doelstellingen, werd juist daarom door dat bestuur vrijwel geruisloos ingevoegd in de discussie in eigen gelederen. Het zijn juist de middelen, die voor de verwezenlijking van de doelstellingen nodig zijn, die de wezenlijke meningsverschillen doen ontstaan. De opvattingen van het DCN en de Radicalen komen volgens Lammers nog het meest met elkaar overeen.

Lammers, H. Het najaar der congressen

In: De Gids, 130(1967), deel 2, p. 312-315

Het Schevenings-congres van de Christen-Radicalen is één van de in het bedoelde najaar gehouden congressen. Realisatie van het op het congres gepresenteerd program vergt, aldus Lammers, eerst een breuk in de betrokken partijen. Het zit er volgens hem wel in dat dat gebeurt in de KVP, omdat zowel Aalberse als Schmelzer bij de presentatie van het program spraken van 'zelfmoord op termijn voor een echte christelijk geïnspireerde volkspartij', hiermee kennelijk doelend op het denkbeeld van een stembusakkoord voor de verkiezingen. Zij noemden dit strijdig met de werkelijke situatie maar vergaten, aldus Lammers, erbij te zeggen dat de confessionele partijvorming de wezenlijke tegenstellingen in ons land steeds heeft verdoezeld.

Lammers, H. De scheuring in de KVP

In: De Gids, 131(1968), deel 1, p. 179-182

De scheuring in de KVP, gevolgd door de oprichting van de PPR is, met name door de PvdA-Kamerfractie geweldig opgeblazen, aldus Lammers, om het publiek te doen geloven dat er een geweldige omwenteling aan de gang is. Een politiek gevaarlijke, opportunistische manier van handelen. De functie van de nieuwe partij werd algemeen gezien als tussenstation voor diegenen die wel een progressievere politiek willen, maar er nog niet aan toe zijn zich buiten-confessioneel op te stellen. Mogelijk ook het bewerkstelligen dat de radicalen in de ARP zorgen voor een koerswijziging van deze partij.

Lek, B. van der. Heeft de bisschop kwaad gedaan? Zure druiven voor de KVP

In: Radikaal, 1(1967), no.7(9 febr), p. 1

Er is, aldus Van der Lek, in kringen van de KVP grote verontwaardiging ontstaan over het interview met mgr. Bluysen in Radikaal van 26 januari jl. De voorzitter van de KVP-jongeren, René Gerrits, heeft mgr. Bluysen ervan beschuldigd 'zijn behoefte om populair te doen' op deze manier te hebben botgevierd. Het KVP-bestuur heeft zich van deze beschuldiging gedistantieerd, maar is inmiddels wel verontwaardigd over Bluysens uitspraak dat iedere katholiek vrij is om te stem-

men wat hij wil. Volgens partijvoorzitter Aalberse zou mgr. Bluysen verwarring gesticht hebben. Van der Lek is van mening dat die verontwaardiging binnen de KVP alleen maar onderstreept hoe onzeker men zich daar voelt.

Lipschits, I. Katholieken en protestanten na 1945; ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse politieke partijen, deel 3

In: Intermediair, 11(1975), no. 50(12 dec), p. 37-43

Ook verschenen in: Lipschits, I. Politieke stromingen in Nederland; inleiding tot de geschiedenis van de Nederlandse politieke partijen. Deventer, 1977; p. 46-54

Wat betreft het 'katholieke deel' van dit artikel schetst Lipschits de ontwikkelingen binnen de KVP vanaf de oproep van het episcopaat in 1946 tot politieke eenheid tot en met het ontstaan van de PPR en de RKPN. 'Hoewel de huidige PPR niet meer als een katholieke partij kan worden beschouwd', aldus Lipschits, 'is zij ontstaan als een afsplitsing van de KVP.' De daaraan voorafgaande discussies binnen de KVP zijn vanaf de publicatie van het Structuurrapport door de PvdA in een stroomversnelling gebracht. Volgens Lipschits maakte de PvdA gebruik van de zinsnede dat de 'instandhouding van een katholiek partijverband een vraagstuk van doelmatigheid en opportuniteit is'.

Manifest van de KVP-Radicalen

In: Hoekstra, D.J. Katholieke Volkspartij en KVP-Radicalen; p. 58-60

In: Radicalen; documentatie nr. 2; p. 18-19

Het Manifest van de KVP-Radicalen volgt in november 1967 op ettelijke besprekingen met partijbestuur en vertegenwoordigers van de radicalen, die geen toenadering tussen beide partijen tot resultaat hadden. De KVP-Radicalen verklaren hun actie bedoeld 'als een uiterste poging om de KVP duidelijk te laten kiezen'. De KVP-Radicalen willen dat de KVP vóór de verkiezingen zegt met welke partij(en) het wil regeren. De kiezers hebben recht op duidelijkheid. Bij radicaal-voorstrevend denken zij aan zaken als hulp aan arme landen, duidelijke stellingname tégen dictaturen, medezeggenschap in bedrijven bevorderen, voorrang aan woningbouw en werkgelegenheid en verkleining van de verschillen in inkomens en kansen in Nederland.

Memorandum, bestemd voor deelnemers aan KVP-bijeenkomsten over partijvernieuwing. (Den Haag), uitgave KVP, 1967

(de bijdrage van de radicaal-voorstrevenden aan dit Memorandum is opgenomen in: Radicalen; documentatie nr. 2; p. 12-14)

De discussies binnen de KVP mondden in september 1967 uit in een Memorandum, waarin de verschillende stromingen in de partij zich presenteerden. Behalve een bijdrage van het Partijbestuur, de visie van het DCN, een discussienota van de KVP-Radicalen (groep - Bogaers) en de groep - Van der Grinten (vóór handhaving van een katholieke partij). De KVP-Radicalen willen de drie confessionele

partijen samenbrengen in een radicaal-vooruitstrevende christelijke partij; het DCN is van mening dat elk vraagstuk van maatschappelijke orde op zijn eigen merites beoordeeld moet worden; het partijbestuur wil streven naar een christen-democratische samenwerking.

Meuwissen, D.H.M. Het stembusakkoord: een middel tot duidelijkheid
In: Politiek, 22(1968), p. 343-351

Meuwissen houdt een pleidooi vóór het stembusakkoord als middel tot grotere duidelijkheid in de Nederlandse politiek. Het stembusakkoord is in het denken van de Christen-Radicalen altijd beschouwd als middel om een bepaald politiek doel te bereiken. Meuwissen noemt als voorbeelden van die mogelijke duidelijkheid: doordat de kabinetsformatie voor de verkiezingen plaats vindt, is er meer inspraak van de kiezers bij de samenstelling van het kabinet; het bevordert de samenwerking tussen partijen; de kans op een stabiel regeringsbeleid gedurende vier jaar wordt vergroot.

Mommersteeg, J.A. Fundamenteel Centrum-rapport inzake ontwikkelingshulp

In: Politiek, 20(1966), p. 8-12

Mommersteeg geeft in het kort de inhoud weer van het onlangs verschenen rapport 'Nederland en de Internationale Ontwikkelingssamenwerking' van het Centrum voor Staatkundige Vorming. De commissie die het rapport heeft samengesteld is, aldus Mommersteeg, veel verder gegaan dan haar oorspronkelijke opdracht: zij geeft een analyse van het complex motieven voor ontwikkelingsamenwerking en van de samenhang van deze motieven.

Moorsel, J.L.F. van. Wettelijke maatregelen betreffende anti-conceptionele middelen

In: Politiek, 20(1966), p. 81-85

Van Moorsel bespreekt het zojuist door het Centrum voor Staatkundige Vorming gepubliceerde rapport over anti-conceptiva, het katholieke geluid in de reeks publicaties over dit onderwerp. Eén van de belangrijkste kenmerken van het rapport noemt hij het feit dat de katholieken op grond van eerbiediging der gewetensvrijheid het verlangen van brede groepen van de bevolking om anti-conceptiva te gebruiken, moeten aanvaarden.

Mulders, G.J. Macht en evangelie; tekst van de rede uitgesproken door dr. G.J. Mulders sj. voor het congres van het Centrum voor Staatkundige Vorming op 5 februari 1966. Den Haag, publicatie Centrum voor Staatkundige Vorming, z.j.; geschrift no. 137

Mulders zegt in zijn rede, gehouden op het vierde lustrum van het Centrum voor Staatkundige Vorming, van mening te zijn dat een typisch christelijke democratie niet bestaat. Er bestaan partijen, hier en elders, die zich, al dan niet terecht, christelijk noemen. Het bestaan van partijen ziet hij als wezenlijk voor het in ware vrijheid

kunnen functioneren van de democratie. Vormen van samenwerking zijn mogelijk, aldus Smulders; zij kunnen op belangrijke schaal een eind maken aan de steriele partijpolitiek en het wederzijds kleingeestig afvangen van politieke vliegen. Volgens Smulders is het niet teveel gezegd als hij stelt dat het op een klein grondgebied als Nederland eenvoudig niet duldbaar is dat partijen zich verliezen in het formuleren van nauwelijks van elkaar te onderscheiden standpunten. Ieder aanbod tot samenwerking moet eerder in een geïnteresseerd vertrouwen dan in een in zichzelf opgesloten wantrouwen worden begroet.

Muzikale vorming van de schoolgaande jeugd; rapport van de commissie-Teijssen. Den Haag, rapport Centrum voor Staatkundige Vorming, 1968

Uitgangspunten van de commissie bij het opstellen van het rapport waren de vragen of a) de overheid, meer dan tot nu toe, de muzikale vorming op de lagere scholen en de middelbare scholen dient te bevorderen en of b) muziekscholen van overheidswege niet beter in staat dienen te worden gesteld hun taak te vervullen. De commissie is van oordeel dat basis en uitgangspunt van iedere muzikale vorming een vocale muzikale vorming is, dat aan leerkrachten en kleuterleidsters hogere eisen met betrekking tot de muzikale vorming gesteld dienen te worden en dat er toezicht op het muziekonderwijs uitgeoefend dient te worden door consultants.

Naar nieuwe politieke verhoudingen. Bilthoven, uitgave Democratisch Centrum Nederland, 1967

Deze uitgave van het Democratisch Centrum Nederland, een studiegroep van leden van verschillende politieke partijen onder leiding van S.W. Couwenberg, bestaat voor een deel over partijvernieuwing en in het andere deel wordt de programmatische visie van het DCN uiteengezet. Het praktisch politiek program verschilt in vele opzichten niet wezenlijk van de benadering van de christelijke partijen. Het DCN acht de manier waarop de KVP probeert de belangen van iedere groep in onze samenleving te behartigen, en speciaal van die groep die het op een bepaald ogenblik het moeilijkst heeft, bedenkelijk en ingewikkeld. Volgens het DCN is deze manier van aanpak een 'samenwerking van het uit de Middeleeuwen daterende beginsel van het politieke corporatisme'.

Naar nieuwe politieke verhoudingen; programmatische samenvatting.

Z.pl., publicatie DCN, z.j.

De programmatische samenvatting van 'Naar nieuwe politieke verhoudingen' bestaat, evenals het boek zelf, uit twee delen:

1. Het vraagstuk van de partijvorming en 2. de programmatische visie. De antithese, als belangrijkste tegenstelling die aan het huidige partijstelsel ten grondslag ligt, is volgens het DCN verouderd. Bij het streven naar partijvernieuwing dienen de volgende thema's centraal te staan: nationale vernieuwing en strategie van de vrede. In het hoofdstuk programmatische visie worden aan de orde gesteld: Nederland en de wereld; veiligheid en defensiebeleid; politieke en bestuurlijke structuur; sociaal-economische politiek; onderwijs- en cultuurbeleid en maatschappelijk welzijn.

Nederland en de Internationale Ontwikkelingssamenwerking; rapport van het Centrum voor Staatkundige Vorming; samengest. door een commissie onder voorzitterschap van J.A. Mommersteeg. Den Haag, 1966; geschrift no. 136

De eerste drie hoofdstukken van het rapport zijn gewijd aan de motieven voor ontwikkelingssamenwerking, de behoeften en de manier waarop de hulp zich in de praktijk heeft ontwikkeld. Het vierde hoofdstuk handelt over de Nederlandse bijdrage aan de internationale ontwikkelingshulp. De commissie voelt er niet voor een bepaald percentage van het nationaal inkomen te noemen als antwoord op de vraag hoe groot de Nederlandse bijdrage moet zijn. Wel vraagt de commissie zich af of de relatief geringe Nederlandse bijdrage niet op de één of andere manier op één of een beperkt aantal gebieden toegespitst moet worden.

Noldus, T. Overzicht vernieuwingsstreven in de periode 1966-1971

In: Civis Mundi, 10(1971), no.7/8(juli/aug), p. 349-362

Noldus gaat in dit overzicht uit van 3 verschillende benaderingswijzen: 1) een beknopt overzicht van de parlementair-politieke gebeurtenissen in de betrokken periode, 2) pogingen binnen de partijen ondernomen om tot politieke vernieuwing en samenwerking te komen en 3) voorstellen en besluiten tot staatsrechtelijke hervormingen, met nadruk op veranderingen in het kiesstelsel. Over de KVP en de samenwerking met CHU en ARP geeft Noldus een chronologisch overzicht, van Structuurrapport (januari 1966), via de oprichting van de Werkgroep Christen-Radicalen (11 mei 1967), de uitgelekte brief van de KVP-Radicalen (augustus 1967) (samenwerking met PvdA en D'66 gewenst), de verklaring van de Christen-Radicalen in de KVP (november 1967), waarin zij pogen de KVP duidelijk te laten kiezen, de KVP-Partijraad in Arnhem (december 1967), waar vier stromingen binnen de KVP worden onderkend, tot het uittreden uit de KVP van een aantal KVP-Radicalen (27 februari 1968) en de oprichting van de PPR (27 april).

Notenboom, H.A.C.M. De Financiële Beschouwingen

In: Politiek, 20(1966), p. 249-256

Notenboom zet nog eens uiteen wat de KVP-fractie betoogde tijdens de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen rond de begroting voor 1967. Het financiële gedeelte hiervan nam hij zelf voor zijn rekening. Met name gaat Notenboom in op de voorgestelde versnelde inning van de inkomstenbelasting, de voorgenomen uitgavenstijging en de 'dubbeltelling'. Hij concludeert dat er naast de voorziene lastenstijging van 680 miljoen nog eens een zelfde bedrag tegemoet gezien moet worden. Er zou zoveel doorgeschoven worden aan lastenstijgingen naar 1968 dat dan een onmogelijke situatie zou zijn ontstaan.

Ontwerp-program van de Radikalen

In: Radikalen-krant, no. 5, december 1968

Het ontwerp-program van de Radikalen is gebaseerd op een tiental rapporten van programcommissies uit de partij. Het gehele program bestaat

uit honderd punten. Enkele daarvan: 10% van de jaarlijkse welvaarts-groei naar de arme landen, geen Europese kernmacht, geen volledige Westeuropese eenwording als daar een kernmacht van komt, kiezers moeten uitmaken welke partijen gaan regeren, een groter deel van de opbrengst van de bodemschatten moet naar de staat gaan, op grote schaal moet worden overgegaan tot vernieuwing van stadswijken.

Parlementaire kroniek; de kabinetsformatie (I)

In: Politiek, 21(1967), p. 83-92

Zijlstra begon na zijn aanwijzing als informateur met het consulteren van de 5 voor een combinatie in aanmerking komende partijen: KVP, PvdA, CHU, ARP en VVD. De PvdA viel spoedig af als partner. Vanaf het begin van de benoeming van Biesheuvel tot formateur waren de door de KVP gestelde minimum-eisen bekend: in ieder geval in iedere hoofd-sector van het kabinet een minister, in de financieel-economische, de sociale en de verzorgende sector. Desnoods zou de KVP het welslagen van de formatie aan de inwilliging van die eisen willen opofferen. Toen Biesheuvels pogingen uiteindelijk op niets uitgelopen waren, was voor iedereen duidelijk dat dat vooral door gebrek aan steun uit eigen gelederen was veroorzaakt.

Parlementaire kroniek; de kabinetsformatie (slot)

In: Politiek, 21(1967), p. 122-126

Na de mislukking van Biesheuvel lag het voor de hand dat de formatie-opdracht nu aan een KVP-er zou worden gegeven: De Jong. Van de kant van de PvdA kwam kritiek op die benoeming, omdat men van mening was dat na het mislukken van de formatie-Biesheuvel toch tenminste gedacht had moeten worden aan deelname van de PvdA. Dat de socialisten stonden te trappelen van ongeduld om tot het nieuwe kabinet toe te treden, bleek echter uit niets. Na nog enige moeilijkheden van AR-zijde (de AR-voorzitter liet andermaal weten voorkeur te hebben voor samenwerking met de PvdA in plaats van met de VVD) slaagde De Jong toch uiteindelijk in de formatie van zijn kabinet, dat op 18 april werd geïnstalleerd.

Perquin, W. Het beter functioneren van de democratie

In: Politiek, 22(1968), p. 374-378

De tegenwoordig alom geuite klacht over het niet goed functioneren van de democratie komt, aldus Perquin, neer op het onvoldoende betrekken zijn van de burgers bij het bestuur. Niet alleen landelijk, maar evenzeer op gemeentelijk en provinciaal niveau. Evenals andere politieke partijen tracht ook de KVP haar leden meer te betrekken bij de politieke standpuntbepaling. Daarvoor kunnen verschillende middelen worden gehanteerd, bijvoorbeeld meer verslaggeving, werkgroepen, het werk in commissies, hearings, informatiebezoeken etc. Ook op plaatselijk gebied functioneren de meeste afdelingen nog als louter kiesverenigingen, terwijl ze nauwelijks als politieke beweging bezig zijn. Het betrekken zijn bij gemeentelijke vraagstukken kan gezien worden als het beginpunt van de democratie.

Perquin, W. Subsidie aan politieke partijen

In: Politiek, 22(1968), p. 38-42

Op grond van het feit dat de politieke partijen meewerken aan het instandhouden van de democratie (controle op het regeringsbeleid, opstellen alternatieven, vorming en voorlichting op staatkundig terrein, functioneren als kanaal voor individuele meningen), is Perquin van oordeel dat subsidie aan politieke partijen geoorloofd is.

Provincieprogram 1966-1970 (van de) Katholieke Volkspartij. Z.pl., z.j.

In de inleiding van het Provincieprogram wordt gesteld dat de Katholieke Volkspartij, die de christelijke levensvisie als richtinggevend beschouwt voor haar beleid' mitsdien ook voor het provinciaal beleid daarvan uitgaat. Het provinciaal bestuur volge bij de uitoefening van haar taak het subsidiariteitsbeginsel, zowel in verhouding tot andere (semi)overheidslichamen als tot particuliere organen. De delen II t/m IV van het program handelen achtereenvolgens over Welzijn, Welvaart en Organisatie en Bestuur.

Puchinger, G. Hergroepering der partijen? Delft, 1968

In deze bundel vraagggesprekken met o.a. mr. J.M.L.Th. Cals ('mijns inziens zou de Nacht van Schmelzer zeer zeker te voorkomen zijn geweest, wanneer er van te voren een behoorlijke communicatie had bestaan tussen de KVP en de katholieke bewindslieden'), P.J.M. Aalberse ('wanneer u mij vraagt of die afsplitsing (van de Radicalen) uit onze partij grote consequenties zal hebben, dan is mijn antwoord dat ik dat niet verwacht'), F.J.F.M. Duynstee en E.C.M. Jurgens. Jurgens zegt ondermeer dat het uittreden van de Radicalen uit de KVP hen geen gevoel van opluchting heeft verschaft, de oprichting van de PPR daarentegen wel.

Radicalen; documentatie nr. 2; samengest. door M. van Hulten. Den Haag, 1968

Deze documentatie vormt een schets van de weg naar de oprichting van de PPR aan de hand van documenten, artikelen, verklaringen en persberichten. Afgedrukt zijn ondermeer het Adres van de KVP-Radicalen (augustus 1967), het Communiqué van de KVP-Radicalen (16 augustus 1967), de voorbereiding en de resultaten van de Partijraad van december 1967, het Manifest van de KVP-Radicalen, de ontwerp-resolutie voor de Partijraad, de resoluties aanvaard door de Partijraad, brief van de kerngroep KVP-Radicalen aan de radicalen, voorstellen voor een nieuw partijbestuur, reactie van de radicalen op dat voorstel, verzoeningspogingen van de 'wijze mannen', verklaring van Aarden en Jansen afgelegd in de Tweede Kamer, het bedanken van Bogaers voor de KVP, de verklaring over de nieuwe partij PPR, over de breuk in de KVP etc.

Radikalen-krant, no. 2, 1968

In deze Radikalen-krant een verslag van het oprichtingscongres van de politieke partij 'Radikalen' op 27 april 1968 in Dronten, met de redes

van Bogaers en Aarden, een schets van de karaktertrekken van de nieuwe partij, een schets van de structuur van de partij, het voorlopig programma, de organisatie van het politiek gesprek binnen de partij, de samenstelling van het Radikalen-bestuur en de slotresolutie van het congres.

Rapport inzake de Nederlands-Indonesische betrekkingen. Den Haag, uitgave KVP, 1966

Een commissie van de KVP bepleit in dit rapport, voortbordurend op de door de KVP in 1964 gedane uitspraak vóór een 'politiek van actieve toenadering tot Indonesië' krachtige steun aan Indonesië. Dit uiteraard indien Indonesië dit wenselijk acht en redelijke voorwaarden schept voor een doelmatig gebruik. Deze steun moet zowel bilateraal (verstrekking substantieel rechtstreeks krediet, faciliteiten voor het Nederlandse bedrijfsleven, stimulering particuliere activiteiten die in de ontwikkelingsplannen passen) als multilateraal zijn. Deze grotere aandacht aan de ontwikkelingssamenwerking met Indonesië mag, aldus de commissie, verantwoord heten op grond van zowel historische, emotionele als ethische motieven.

Roes, J. RK Kerk Nederland, 1958-1973; een encyclopedisch overzicht
In: Jaarboek Katholiek Documentatie Centrum, 1973 (Nijmegen, z.j.);
p. 73-141

In dit encyclopedisch overzicht van RK Nederland van 1958 tot 1973 ruimt de schrijver vijf bladzijden in voor de deconfessionalisering. De terugval van de KVP van 31,9% in 1963 via 26,5% in 1967 tot 17,7% in 1972 wijt hij niet alleen aan de interne crisis in de partij; volgens hem is het deels ook een uitdrukking van de crisis in het Nederlands katholicisme in het algemeen, deels een gevolg van de ontwikkelingen binnen de confessionele partijen. Ook van de zijde van de bisschoppen (met name door mgr. Bluysen) was het voor katholieken 'verplichtende' karakter van het stemmen op de KVP in twijfel getrokken.

Rogier, J. Een ernstig woord aan mijn rooms-katholieke medeburgers; pleidooi voor een volwassen politieke keuze van katholieke Nederlanders. (Amsterdam), 1967

In het in drie stukken verdeelde boekje gaat Rogier achtereenvolgens in op 'hoe het is', 'hoe het was' en 'hoe het worden kan'. In 'hoe het is' schildert hij de stand van zaken in de KVP gedurende de roerige jaren '64 t/m '67, waarbij hij van mening is dat 'de openlijke strijd tussen links en rechts binnen de KVP in ons land alleen (zal) kunnen leiden tot afbraak van de partij en tot opening van zaken'. In 'hoe het was' gaat Rogier in op het verleden van katholiek Nederland en in 'hoe het worden kan' stelt hij dat niets erop wijst dat de KVP binnenkort in elkaar zal storten, wie dat dan ook allemaal (en daartoe rekent hij ook zichzelf) hopen. Rogier plaatst de strijd binnen alle Nederlandse partijen in het grotere kader van totale maatschappelijke onvrede en hij is van mening dat zoals stemmen op de KVP een stap in het duister betekent, dit ook keer op keer een aanslag op de zuiverheid van de Nederlandse politiek is.

Ruimtelijke ordening; verslag van een gesprek betreffende de tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland. Den Haag, uitgave Centrum voor Staatkundige Vorming, 1967; geschrift no. 143

De Tweede Nota over de ruimtelijke ordening in Nederland, in september 1966 door de regering gepubliceerd, vormde onderwerp van gesprek in Doorn op 11 mei 1967 tussen vooraanstaande KVP-ers. Minister Bogaers, mede-ondertekenaar van de Nota, woonde de gespreksdag als gast bij. De vaak gehoorde klacht dat de Nota géén alternatieven biedt, noch voldoende wetenschappelijk gefundeerd is, wordt door de gespreksgroep niet unaniem gedeeld, wel enigermate begrepen. Enkele punten waar men op in ging: het noodzakelijke korte-termijn beleid en de bevolkings spreiding. De gespreksgroep waagde zichzelf aan de opstelling van een 'groslijst' van activiteiten die op korte termijn wenselijk zouden zijn, zoals de instelling van een nationaal Commissariaat voor de Werkgelegenheid.

Sanden, P.J.A. van der. De kabinetsformatie

In: Politiek, 20(1966), p. 257-261

Van der Sanden vond het in de lijn der verwachtingen liggen dat Schmelzer werd benoemd tot kabinetsformateur. Zijn uitgangspunt was dat er zo'n grote mate van overeenstemming ten aanzien van de financieel-economische toestand van het land tussen ARP en KVP bestond, dat het aftasten van de mogelijkheid tot vorming van een ARP-KVP-overbruggingskabinet de beste kans op een oplossing bood. Na de weigering van Zijlstra koerste Schmelzer af op een KVP-kabinet, aangevuld met CHU-ers en enkele niet-partij-gebondenen. Opeens kwam echter een AR-delegatie met voorstellen (uitstel tweede deel belastingverlaging en vervroeging van de datum van ingang van de verhoogde omzetbelasting, alsmede een gesprek daarover met de PvdA), waarvan men kon weten dat ze zowel voor de PvdA als voor de KVP onaanvaardbaar waren. De terugkeer naar een ARP-KVP-kabinet was daardoor definitief van de baan; Schmelzer moest zijn opdracht teruggeven omdat ook een andere opzet mislukte.

Schaik, Th.E.E. van. De medezeggenschap van de werknemers, bezien in het licht van de huidige ontwikkelingen

In: Politiek, 22(1968), p. 276-283

Van Schaik gaat in dit artikel in op de actuele vragen van uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraden en de uitbreiding van de taak en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen en zijn samenstelling. Ten aanzien van het eerste deel wil hij slechts enkele voorlopige opmerkingen maken omdat het SER-advies hierover nog niet is verschenen. Wat betreft taak en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen gaat hij in op wat hieromtrent op de op 24 april 1965 gehouden studiedag van de KVP inzake 'sociaal-economische democratie' is gezegd. De factor arbeid zal, aldus één van de conclusies van die dag, betrokken moeten worden bij de samenstelling van de Raad. Dit ter bevordering van een gezonde mate van medezeggenschap, aangezien de OR niet het aangewezen instituut daarvoor is. Van Schaik is van mening dat de Raad van Commissarissen geen 'anti-thetisch' college mag zijn en derhalve direct gekozen dient te worden door OR en aandeelhoudersvergadering samen.

Schmelzer, W.K.N. De algemene politieke beschouwingen

In: Politiek, 21(1967), p. 281-286

Schmelzer stelt dat hij zijn betoog tijdens de algemene politieke beschouwingen (de tekst hiervan is door de KVP uitgegeven) benadrukt heeft met de stelling dat het welslagen van het proces van partijpolitieke vernieuwing niet alleen afhankelijk is van de KVP, maar ook van de andere politieke partijen. Voor de KVP-fractie gaat het er in deze parlementaire periode in de eerste plaats om het beleid van het kabinet-De Jong te beoordelen tegen de achtergrond van de wensen, neergelegd in het KVP-verkiezingsprogram.

Schmelzer, W.K.N. Rede tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen over de Rijksbegroting 1969, gehouden op 8 oktober 1968. Den Haag, uitgave KVP, 1968

(Tevens in: Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal, 7e vergadering, 8 oktober 1968, p. 245-253)

Voor de beoordeling van het beleid acht de KVP-fractie, aldus Schmelzer, een viertal punten wezenlijk: duurzame werkgelegenheid voor allen, rechtvaardiger inkomens- en vermogensverdeling, levende democratie en het sociaal-cultureel welzijn. Wat betreft de bijdrage aan de internationale samenleving schenkt hij aandacht aan veiligheid en ontspanning, gemeenschapsvorming en ontwikkelingssamenwerking. Het oordeel van de fractie over de uitvoering van het program door het kabinet is in grote lijnen 'duidelijk positief'.

Schmelzer, W.K.N. Rede tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen over de Rijksbegroting 1968, gehouden op 10 oktober 1967. Den Haag, uitgave KVP, 1967

(Tevens in: Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal, 5e vergadering, 10 oktober 1967, p. 142-151)

Aan het begin van zijn rede zegt Schmelzer geen misverstand te willen laten bestaan over de persoonlijke bereidheid van hem en zijn politieke vrienden actief mee te werken in het proces van partijpolitieke vernieuwing, dat in alle partijen op gang is gebracht. Het beleid van het kabinet-De Jong zal door de KVP-fractie worden beoordeeld aan de hand van het verkiezingsprogram van de KVP. Met de hoofdlijnen van het voorgestelde industriële beleid kan de KVP-fractie het eens zijn en het kabinet zal op 'voortgezette loyale steun' van de fractie kunnen rekenen.

Schmelzer, W.K.N. Rede tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen over de Rijksbegroting 1967, gehouden op 11 oktober 1966. Den Haag, uitgave KVP, 1966

(Tevens in: Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal, 11 oktober 1966, p. 127-136)

De KVP-fractie was, aldus Schmelzer, al in oktober 1965 ernstig verontrust over de 'sterke en schoksgewijze' stijging van de Rijksuitgaven. Het vertrouwen van de KVP-fractie is sindsdien niet toegenomen. Nadere bestudering van de Rijksbegroting 1967 heeft de eerste indruk van degelijkheid allerminst bevestigd. De gevolgen van het door Schmelzer geëiste duidelijk antwoord van de regering op de financieel-economische vragen van de KVP-fractie zijn bekend: in de Nacht van 13 op 14 oktober werd de motie-Schmelzer met 75 tegen 62 stemmen aangenomen, hetgeen de val van het kabinet betekende.

Schmelzer, W.K.N. De regeringsverklaring

In: Politiek, 21(1967), p. 131-137

Schmelzer stelt vast dat de regeringsverklaring (die niet meer is en beoogt te zijn dan een beginselverklaring) en het KVP-program van dezelfde basis uitgaan: een financieel-economische politiek voeren, die het huidige voorzieningspeil niet aantast en tegelijk voorwaarden schept voor verdere uitbreiding van 'onderwijs, onderweg, onderdak'.

Schmelzer, W.K.N. Wat wil de KVP en wat wil de KVP niet?

In: Politiek, 20(1966), p. 281-285

Bij de beantwoording van de vraag wat de KVP wil verwijst Schmelzer naar het KVP-verkiezingsprogram. Daarnaast stelt hij uitdrukkelijk dat de KVP niet wil meewerken aan een beleid dat de Nederlandse economie belemmert in een gezonde groei, aan een beleid dat de inflatie niet krachtig afremt. Bij indiening van de motie, die leidde tot de val van het kabinet-Cals, was men van oordeel dat het kabinet zich niet had gehouden aan het scheppen van voorwaarden voor herstel van de economie.

Stokman, J.G. Christelijke visie en politiek beleid

In: Politiek, 20(1966), p. 292-299

Naar aanleiding van de formulering in het KVP-verkiezingsprogram over 'christelijke opvattingen over mens en maatschappij' en de discussie daarover gevoerd, komt Stokman met de vraag of die christelijke visie ook moet voeren tot een christelijke politieke partij. Het christelijk geloof alleen is zijns inziens zeker niet voldoende zich als partij te presenteren: een program is daarnaast noodzakelijk.

Subsidiëring van bijzondere begraafplaatsen; rapport van het Centrum voor Staatkundige Vorming. Den Haag, 1967; geschrift no. 140

De commissie die het rapport heeft samengesteld bepleit in het rapport, gezien de aanzienlijke investeringen, alsmede gezien de kosten van beheer en exploitatie van nieuwe begraafplaatsen, in de toekomst niet meer te streven naar afzonderlijke RK-begraafplaatsen, vooral nu daartegen geen doorslaggevende kerkelijke bezwaren meer zijn aan te voeren. Indien de plaatselijke overheid bijdraagt in het exploitatietekort van de algemene begraafplaats, acht de commissie het redelijk en wenselijk dat de overheid desgevraagd in dezelfde

mate bijdraagt in tekorten van de katholieke begraafplaats. De commissie acht het gewenst dit als algemeen beginsel vast te leggen in een wet.

Thurlings, J.M.G. De wankele zuil; Nederlandse katholieken tussen assimilatie en pluralisme. Nijmegen/Amersfoort, 1971. Publicatie Katholiek Documentatie Centrum, no. 1

In dit boek, waarin uitgebreid wordt ingegaan op het verschijnsel verzuiling, zowel in de kontekst van maatschappelijke emancipatie als kerkelijke zelfhandhaving, alsmede op het verschijnsel antithese, is het achtste hoofdstuk, dat de vernieuwing en de ontbinding na 1960 onder het katholieke volksdeel behandelt, voor de KVP over de periode 1966-1968 het belangrijkste.

Van spijststemmers tot KVP-radicalen; documentatie nr.1; samengest. door M. van Hulten. Utrecht, 1967

Deze documentatie is gegroepeerd rond de thema's 1) spijststemmers, 2) Werkgroep van Christen-Radicalen, 3) de Commissie van 18 en 4) de KVP-Radicalen. Het is een bundeling van de belangrijkste documenten en artikelen die betrekking hebben op deze thema's. Wat betreft de KVP-Radicalen zijn opgenomen: Adres aan Partijbestuur en Partijraad; circulaire verontruste Brabantse KVP-Radicalen; communiqué Radicalen van 16 augustus; commentaren van een aantal kranten; bijdrage van Bogaers, van Bruins Slot, van De Gaay Fortman, Couwenberg en Van Hulten en een interview met Bogaers.

Verslag (van de) Studiedag (van de) Nederlandse Equipe (van de) Europese Unie van Christen-Democraten, (gehouden te) Scheveningen, 3 mei 1968. Mini- of kosmopolitiek? Mogelijkheden en grenzen van Nederlands buitenlands beleid. Den Haag, uitgave KVP, z.j. (De in Scheveningen gehouden inleidingen, de verslagen van de groepsdiscussies en de replieken van de inleiders zijn ook opgenomen in Politiek, 22(1968), p. 197-205, 206-216, 175-182, 183-189, 190-196)

Behalve de inleidingen van Kooijmans, Bos en Westerterp zijn, zoals gezegd, opgenomen de verslagen van de discussies in de groepsgesprekken, van de forumdiscussie, de replieken van de inleiders en het slotwoord van forum-voorzitter Th.E.E.H. Mathon.

Vreeze, J.Th.M. de. Een beschouwing over de Volksgezondheidsnota 1966

In: Politiek, 20(1966), p. 13-16

Met de verschijning van de Volksgezondheidsnota is aan de wens van de KVP tegemoet gekomen. De KVP ziet in de nota een meer aangewezen

middel om een idee te krijgen van de denkbeelden van de regering op dit gebied op het ogenblik, dan in de toelichtingen op de begroting. De nota is verdeeld in twee grote hoofdmoten: gezondheidszorg en gezondheidsbescherming.

Vreeze, J.Th.M. de. Gezondheidsbestel in discussie; kritische kanttekeningen bij het rapport 'Gezondheidszorg' van de Wiardi Beckman Stichting

In: Politiek, 22(1968), p. 61-68

De rode draad die door het rapport van de WBS loopt is, aldus De Vreeze, het recht op gezondheidszorg voor ieder en een gelijk recht voor allen. De Vreeze tekent daarbij aan dat dat niet noodzakelijkerwijs hoeft in te houden een uniform systeem voor het hele land, voor iedere streek en voor iedere bevolkingsgroep.

Westerterp, Th.E. Het Nederlandse beleid ten aanzien van de Europese eenwording (inleiding gehouden op de vijfde studiedag van de Nederlandse Equipe van de EUCD)

In: Politiek, 22(1968), p. 190-196

Het feit dat Nederland een klein land is heeft ten aanzien van de Europese eenwording zowel voor- als nadelen, aldus Westerterp. Een nadeel is de beperktheid van de Nederlandse invloed, een voordeel is dat niemand Nederland van het streven naar een 'hegemoniale politiek' zal kunnen beschuldigen. Westerterp is van mening dat de buitenlandse politiek van Nederland gericht moet blijven op de vorming van een open, supranationaal en democratisch Europa. De totstandkoming van een verenigd Europa acht hij van wezenlijk belang voor de toekomst van de Westeuropese staten.

Westerterp, Th.E. Tweede Wereldhandelsconferentie: misrekening of nieuw begin?

In: Politiek, 22(1968), p. 145-149

Westerterp geeft bij de beantwoording van de vraag of de tweede unctad-handelsconferentie (van februari tot eind maart in New Delhi gehouden) nu wel of niet op een mislukking is uitgelopen, enkele van de aldaar genomen besluiten weer. Er is o.a. overeenstemming bereikt over de omvang van de ontwikkelingshulp en het terrein van de grondstoffen. Over de beginselen die in de toekomst de internationale handelsbetrekkingen moeten beheersen is echter geen overeenstemming bereikt. De KVP-fractie heeft reeds voor de conferentie verklaard van mening te zijn dat de huidige structuur van de internationale handel niet meer in overeenstemming is met de eisen van de ontwikkeling van de arme landen en derhalve gewijzigd dient te worden. Deze conclusie is inmiddels overgenomen door de christen-democratische fractie in het Europees Parlement.

Wettelijke maatregelen betreffende anti-conceptionele middelen; rapport Centrum voor Staatkundige Vorming; samengest. door een commissie onder voorzitterschap A.M.L. Borgart. Den Haag, 1966; geschrift no. 139

De op 28 december 1965 met de opdracht een rapport te schrijven over de bepalingen in het Wetboek van Strafrecht met betrekking tot anti-conceptionele middelen, geïnstalleerde commissie-Borgart, bracht op 29 maart 1966 rapport uit. De commissie zegt in het rapport van oordeel te zijn dat staatsbemoeienis op het onderhavige gebied niet verder dient te gaan dan handhaving van de openbare zeden en bevordering van de volksgezondheid. De overheid dient slechts regels te stellen met betrekking tot de verpakking en de kwaliteit van de anticonceptiva. Voor het overige dient de vrijheid van de burger te worden gewaarborgd.

Wettelijke regeling van het jeugdwerk; rapport Centrum voor Staatkundige Vorming. Den Haag, 1967; geschrift no. 142

De commissie-Damoiseaux, die het rapport heeft samengesteld, geeft daarin antwoord op de vraag 'naar de wenselijkheid en mogelijkheid van een wettelijke regeling voor subsidiëring van de jeugdvorming'. De KVP-jongeren zijn bij de meningsvorming betrokken. In de eerste plaats wordt de plaats en de functie van de jeugd 'in de samenleving' macro-sociologisch en pedagogisch bekeken. Taak en betekenis van het jeugdwerk zijn, aldus de commissie, als het ware vanzelf daaruit te voorschijn gekomen. Met deze gegevens zou een bestudering van de bestaande wetgeving de mogelijkheid van een subsidiewet kunnen aantonen. Vóór de door de commissie geconstateerde wenselijkheid van een wettelijke regeling pleit o.a. de bevordering van het welzijn van de jeugd in haar vrije tijd, hetgeen in een reële maatschappelijke behoefte voorziet en aanspraak maakt op algemene erkenning.